

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Bakalářská práce

Anna Boková

Komentovaný překlad: *Danemark. Îles Féroé*

(D. Auzias, J.-P. Labourdette, 2008, Paříž, 29-43)

Annotated Translation: *Danemark. Îles Féroé*

(D. Auzias, J.-P. Labourdette, 2008, Paris, 29-43)

Praha 2019

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce doc. PhDr. Tomáši Dubědovi, Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky. Dík patří i dalším vyučujícím, především z oddělení skandinavistiky, se kterými jsem určité části práce rovněž konzultovala. Dále chci poděkovat všem, kteří mi během celého studia i v průběhu psaní této práce pomáhali svými radami a zkušenostmi a podporovali mě.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. května 2019

.....

Anna Boková

Abstrakt

Obsahem této bakalářské práce je komentovaný překlad vybraného úseku francouzské publikace *Danemark – Îles Féroé*. První část je věnována samotnému překladu vybraných kapitol a druhá část tento překlad komentuje na základě analýzy originálního textu, překladatelských posunů a postupů. Zároveň se zabývá problémy vzniklými během procesu překládání a jejich řešeními.

Klíčová slova

Komentovaný překlad, analýza výchozího textu, překladatelské problémy, překladatelské postupy a posuny, turistický průvodce, dánské reálie.

Abstract

The purpose of this bachelor's thesis is to present an annotated translation of the French publication *Danemark – Îles Féroé*. The first part of the thesis concentrates on the translation itself of chosen chapters and the second part comments on this translation on the basis of original text's analysis, translation shifts and procedures. At the same time it deals with the problems, which arose during the translation process, and also with their solutions.

Key words

Annotated translation, source text's analysis, problems in translation, translation shifts and procedures, travel guide, Danish culture and history.

Obsah

ÚVOD	7
PŘEKLAD.....	8
KOMENTÁŘ	28
1. PROFIL CÍLOVÉHO TEXTU.....	29
2. ANALÝZA ORIGINÁLU	29
2.1. STYLISTICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	29
2.2. KOMUNIKAČNÍ FUNKCE	31
2.3. VNĚTEXTOVÉ FAKTORY	32
2.3.1. Autor (vysílatel) a jeho záměr	32
2.3.2. Adresát.....	32
2.3.3. Médium.....	32
2.3.4. Místo a čas komunikace.....	33
2.4. VNITROTEXTOVÉ FAKTORY	33
2.4.1. Téma a obsah.....	33
2.4.2. Presupozice	34
2.4.3. Kompozice textu.....	34
2.4.4. Neverbální a suprasegmentální prvky.....	35
2.4.5. Lexikum	35
2.4.6. Syntax.....	35
3. PŘEKLADATELSKÁ METODA.....	36
4. PŘEKLADATELSKÉ PROBLÉMY	36
4.1. PRAVOPISNÉ JEVY	37
4.2. LEXIKÁLNÍ ROVINA.....	38
4.2.1. Vlastní jména	38
4.2.2. Geografické názvy.....	39
4.2.3. Termíny	39
4.3. SYNTAKTICKÁ ROVINA	41
4.4. EXPRESIVNÍ FUNKCE A SUPRASEGMENTÁLNÍ PRVKY.....	44
4.4.1. Vykřičník.....	44
4.4.2. Tři tečky.....	44
4.4.3. Uvozovky	46
4.4.1. Kurzíva.....	47
4.5. KULTURNÍ ROZDÍLY	48
4.5.1. Dánské reálie.....	48
4.5.2. Francouzské reálie.....	49
4.6. CHYBY V ORIGINÁLE.....	51

5. PŘEKLADATELSKÉ POSTUPY.....	54
5.1. TRANSPOZICE.....	54
5.2. KONCENTRACE – DILUCE	55
5.3. <i>ÉTOFFEMENT – DÉPOUILLEMENT</i>	55
5.4. MODULACE	56
6. PŘEKLADATELSKÉ POSUNY	56
ZÁVĚR.....	59
BIBLIOGRAFIE	60
PRIMÁRNÍ LITERATURA	60
SEKUNDÁRNÍ LITERATURA A INTERNETOVÉ ZDROJE	60
SLOVNÍKY A PŘÍRUČKY	61
PŘÍLOHA	62

Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje komentovanému překladu francouzského turistického průvodce po Dánsku a Faerských ostrovech – *Danemark – Îles Féroé* vydaného v roce 2017 v nakladatelství Petit Futé kolektivem autorů, který vedli Dominique Auzias a Jean-Paul Labourdette. Publikace nejprve podává přehled všeobecných informací a zajímavostí o Dánsku a až poté představuje konkrétní oblasti a turistické cíle.

První částí práce je samotný překlad vybrané části textu, a to kapitoly týkající se dánské historie, politiky, hospodářství, obyvatelstva, jazyka a část kapitoly o způsobu života v této zemi.

Druhá část se zabývá komentářem k překladu, který vychází z analýzy originálního textu, překladatelských postupů a posunů. Dále komentuje problémy vzniklé během procesu překládání a jejich řešení. Součástí práce jsou také konkrétní příklady, které porovnávají přeložené pasáže s originálním textem.

Text jsem si vybrala na základě svého zájmu o Dánsko a ve snaze propojit studované obory, kterými jsou francouzský a dánský jazyk. Právě toto propojení tří rozdílných kultur (francouzské, dánské a české) bude pravděpodobně při překladu největší překážkou.

Na závěr úvodu bych ještě chtěla podotknout, že jsem učinila drobnou změnu vůči původnímu zadání, protože jsem pracovala s aktuálnějším vydáním vybrané publikace – překládala jsem z elektronické verze vydané roku 2017 a ne z tištěné z roku 2008, jak bylo prvotně zamýšleno.

Překlad

HISTORIE

Vikinská éra

První zmínky o trvalém osídlení dánského území se objevily už 12 000 let př. n. l. Až do 3. století př. n. l. pronikaly na Jutský poloostrov kočovné kmeny z jihovýchodní Evropy a pomezí Asie. Oblast se poté vyvíjela nezávisle na římské říši. Okolo roku 500 n. l. přišel ze Švédska kmen Dánů a usadil se na území dnešního Dánska. Od této doby k dalšímu masovému přistěhování obyvatel nedošlo. Lidé však odtud odcházeli, protože půda nebyla pro stále se rozrůstající populaci dostatečně rozlehlá ani příliš úrodná. Výboje Karla Velikého tuto expanzivní potřebu ještě povzbudily – vikingové pod vedením svého krále přešli do protiútoků vůči pronikání Franků. Z těchto střetů se rodí vikinské výpravy nahánějící hrůzu až po Lisabon. Od 9. do 12. století mluvili Seveřané společným jazykem zvaným staroseverština, která se zapisovala runami. Brzy se však rozdělili na dánský, norský a švédský národ, z nichž první dva vyrazily na nájezdy směrem na západ a třetí na jih a na východ. V 9. století nechal Godfred, dánský král vládnoucí v Jutsku, vybudovat v nejužší části poloostrova dlouhé opevnění, aby tak odvrátil franské útoky. Karel Veliký uznal v roce 811 toto opevnění zvané Danevirke, vystavěné mezi Atlantským oceánem a Baltským mořem, oficiální hranicí.

Až do Ameriky

Ve válečnickém umění vynikali vikingové nad nepřáteli díky svým lodím – rychlejším a velmi odolným především na širém moři. Během plaveb se po řekách dostali daleko do evropského vnitrozemí. Dopluli také až do Grónska, a dokonce i do Severní Ameriky, kde se stopy po jejich přítomnosti našly na Newfoundlandu v Kanadě, a to 500 let před Kryštofem Kolumbem. Zatímco se říše Karla Velikého rozpadala, upevňovali vikingové svou pozici na zabraných evropských územích. Po období drancování a masakrů přichází mír – rozvíjí se obchod a kultura stejně jako výrazně rovnostářské zákony přiznávající práva i ženám. V 9. století za Knuda Velikého dosáhla dánská převaha vrcholu – Dánové vládou ve Skandinávii, Skotsku, Anglii (v oblasti jménem Danelagen, „zemí podřízené dánskému právu“), Normandii a západním Německu. Samotné Dánsko se jakožto státní útvar začalo sjednocovat od konce 10. století. Několik náčelníků užívalo titul krále dříve, ale symbolem vzniku dánského království se staly runové kameny. První, na němž se poprvé objevuje název Dánsko, byl vyryt kolem roku 950 Gormem Starým. Druhý dal vztyčit Harald Modrozub na počest svého

otce, krále Gorma Starého. Mimo to se z nápisu dozvídáme, že se Dánsko stalo křesťanským královstvím. Přestože Seveřané byli velmi oddaní svým bohům, nechali se okouzlit křesťanstvím. O dvě stě let později přijali latinské písmo. Rozlehlá severská říše se ale začala rozpadat. Navíc ji oslabovaly boje s německými císaři. V roce 1042 se Anglie a Norsko osvobodily od dánského útlaku a království rozšiřovalo své území směrem k pobřeží Baltského moře. Koncem 12. století založil biskup Absalon Kodaň. Dánsko se tedy rozkládalo na území Skåne (jihozápadní Švédsko a ostrov Bornholm), na Sjællandu a přilehlých ostrovech, na Fynu a v Jutsku. Za hlavní město si sjednocené Dánsko zvolilo Roskilde.

Nadání/genialita královny Markéty I.

Válečníky přicházející ze střední Evropy vyhnal král Valdemar I. Veliký s pomocí Němců, jejichž panovníka musel uznat svým lenním pánem. Tak tedy vypukly boje o nadvládu s mocným germánským sousedem. Valdemarovi následníci se osvobodili od německého poručnictví a rozšířili dánské území na pobřeží Baltu. Král Valdemar II. si v roce 1219 podmanil Estonsko a podle legendy se údajně právě zde snesla z nebe slavná dánská vlajka Dannebrog. V roce 1282 byla v zemi přijata první psaná ústava. Definovala právní stát a omezovala královskou moc, jelikož panovníkovou povinností bylo svolat každý rok sněm (danehof), který měl rozhodovací pravomoc. Na počátku 13. století ztratilo Dánsko část území ve prospěch Svaté říše římské.

K hospodářskému úpadku se přidaly i dynastické problémy (v letech 1332 až 1340 byla země bez krále), jejichž důsledkem se na konci století dostává na trůn dcera Valdemara IV. – Markéta. Z jejího popudu vznikla v roce 1397 unie obracející se zády k Německu a sjednocující Dánsko, Norsko a Švédsko pod dánskou korunou. Opravdu mistrovské dílo politického ducha – královna Markéta I. využila vlastního půvabu a okolností k tomu, aby spojila tři království pod svou ochranu. Dcera dánského a manželka norského krále brzy ovdověla a zároveň ztratila i otce. Smrt obou mužů jí úkol usnadnila. Úmrtí vlastního syna, kterého zastupovala jako regentka, jí poskytlo absolutní moc – její dítě totiž bylo také úplně posledním potomkem švédské dynastie. Švédové, znepokojeni německou mocností, zůstali raději pod skandinávskou ochranou.

Tak se zrodila Kalmarská unie, v níž Švédsko setrvalo až do roku 1523 a Norsko do roku 1814. Švédsko snášelo dánský útlak mnohem obtížněji a během půldruhého století rozpoutávalo války s Dánskem.

Několik významných dánských osobností historie

Gorm Starý – datum jeho narození neznáme, datum úmrtí však ano – rok 958 se považuje za milník nepřetržitého monarchistického zřízení, které v Dánsku trvá od 10. století až dodnes, i když předtím existovali jiní vladaři.

Absalon (1128–1201) – církevní hodnostář (biskup v Roskilde, následně arcibiskup v Lundu), státník (od roku 1182 v podstatě řídil zemi on), ale také vojevůdce – odrazil útoky slovanských kmenů. Mimo to nechal v roce 1167 založit Kodaň.

Saxo Grammaticus (1160 – asi 1208) – dánský historik líčící spíše hrdinské činy svých krajanů, než jejich každodenní život nebo třeba politiku. Odtud *Gesta Danorum*, *Slavné činy Dánů*, sepsané ve 12. století klasickou latinou, které až do dnešních dnů silně utvářely povědomí a představy o Dánech. Jeho příběh o pomstě jutského prince Amleta inspiroval Shakespeara, který situoval svého Hamleta do Helsingøru (v české verzi Elsinor).

Markéta I. (1353–1412) – za posledních tisíc let monarchie až po dnešní panovnici to byla jediná žena u moci. Vytvořila severskou unii mezi Dánskem, Norskem a Švédskem. V šesti letech ji zasnoubili s norským králem Hákonem, záhy však ovdověla. Její syn zdědil norský a dánský trůn, ale zemřel ještě v době jejího poručnictví. Skánský parlament jí udělil titul „zplnomocněná paní a regentka celého království dánského“ a totéž učinilo Švédsko i Norsko. Markéta stmelila tuto unii a vládla jí až do chvíle, než se nakazila morem. Zemřela v karanténě na palubě své lodi ve Flensburském fjordu.

Tycho Brahe (1546–1601) – světově proslulá renesanční osobnost. Tento astronom objevil souhvězdí Kasiopeji. Jeho práce byly podkladem pro Keplerovy a Newtonovy objevy o pohybu planet. V Øresundském průlivu na ostrově Hven, daleko od Kodaně, si nechal postavit observatoř, mlýn, knihtiskařství a zámek zvaný Uraniborg, který můžeme navštívit, ovšem s tím vědomím, že se již ocitáme ve Švédsku.

Kristián IV. (1577–1648) – za jeho vlády poznalo Dánsko období uměleckého a kulturního rozkvětu, jaký neměl obdoby. Zároveň ale i války se Švédskem, které zapříčinily ztrátu několika dánských území. Kristiánova vláda zanechala v Kodani významnou architektonickou stopu – burzovní palác Børsen, zámek Rosenborg a Kulatá věž (Rundetårn) byly vybudovány během jeho předlouhé vlády trvající neuvěřitelných dvaapadesát let.

Leonora Kristina (1628–1698) – oblíbená dcera Kristiána IV., která si za manžela vzala říšského hofmistra Corftize Ulfeldta, jenž byl po smrti krále obviněn za zpronevěru. Se svou ženou uprchl do Švédska a poté do Německa. Leonoru Kristinu

zajali v Anglii a poté ji znovu převezli do Dánska a bez soudu uvěznili na 22 let. Ve vězení psala své paměti – *Vzpomínky na hoře*.

Frederik VII. (1808–1863) – poslední člen oldenburské dynastie podepsal v roce 1849 moderní dánskou ústavu. Ta zaručovala svobodu tisku, shromažďování, náboženského vyznání, povinnou školní docházku a přerozdělení panovnickovy moci. Král se o ni dělil se dvěma komorami, jejichž členové byli voleni všeobecným volebním právem (neměly ho však ženy, muži mladší 30 let a „chudí“).

Niels Bohr (1885–1962) – jeden z otců jaderné energie. Objevil strukturu atomu. V roce 1922 získal Nobelovu cenu za fyziku. Ve Spojených státech amerických se zabýval štěpením atomu a jeho poznatky umožnily výrobu atomové bomby. Jeho syn pak převzal vedení institutu, který nesl otcovo jméno. Aage Bohr byl s Nobelovou cenou na řadě v roce 1979.

Fotografie str. 33: Tórshavnský parlament, Faerské ostrovy.

Reformace

Po smrti královny Markéty založil Kristián I. dynastii Oldenburků. Kristián II. se poté pokoušel udržet unii, kterou stmelila jeho babička, ale Švédům se ji podařilo rozvrátit, navzdory krvavé lázni ve Stockholmu roku 1520, kdy se Dánové pokusili udržet nadvládu pomocí teroru. V roce 1523 se Švédsko osamostatnilo. Koncem 16. století vypukly nové boje, jelikož se Dánsko pokoušelo o znovunastolení své hegemonie. V téže době se katolictví dostalo do pozadí a především na popud Kristiána III. se v celé zemi prosadily Lutherovy teze. V roce 1536 musela katolická církev přenechat svůj majetek státu a král se zasadil o zřízení nové církve: luteránské. Reformace zvítězila ve stejnou chvíli, v níž se šlechtě podařilo potlačit vzpouru sedláků a měšťanů. Po této občanské válce následovaly boje o nadvládu se Švédskem, jehož moc se nestále rozrůstala.

Absolutistická monarchie

Dánské království v tomto období vzkvétalo (četné renesanční stavby můžeme vidět po celé zemi i dnes). V roce 1588 nastoupil na trůn Kristián IV., který se bez váhání pustil do výstavby zámků a nejrůznějších sídel, čímž vybavil Kodaň jejími nejkrásnějšími budovami. Kromě toho však král-stavitel zavlekl svou zemi do třicetileté války, v níž ztratil nová území. V polovině 17. století Švédsko znovu získalo několik oblastí

patřících Dánsko-norskému království poté, co v roce 1660 vtrhlo do Dánska a okupovalo Kodaň.

Úpadek byl katastrofický a stavovský sněm (zahrnující šlechtu, kněžstvo, měšťany, ale ne sedláky) předal ve stejném roce všechnu pravomoc do rukou krále k vypracování nové ústavy. Frederikovi III. to však umožnilo prosadit dědičné nástupnictví své dynastie a zároveň velmi silnou výkonnou moc panovníka, absolutismus překonávající i francouzského Ludvíka XIV.

Dánští otrokáři

Tato nová ústava uveřejněná v roce 1665 platila téměř dvě stě let. Království tehdy prožívalo období klidu a na mezinárodní scéně zachovávalo neutralitu.

Daná situace poskytla také příležitost k odvážným sociálním reformám s jednou výjimkou – obdobím vlády Kristiána VII. (ten byl prohlášen za nesvéprávného a exekutivu zajišťovali jeho ministři a dokonce i osobní lékař). Další panovníci byli vůči reformám velmi otevření, došlo například ke zrušení nevolnictví, upustilo se od obchodu s černošskými otroky a zavedla se povinná školní docházka (zhruba ve stejné době jako v českých zemích). Jednou stránkou jejich historie, na niž měli Dánové tendenci zapomínat, je fakt, že Dánsko patřilo po Velké Británii, Francii, Nizozemí a Portugalsku vlastně mezi nejvýznamnější otrokářské země 18. století – Dánové deportovali 300 000 otroků (z 12 milionů afrických obětí trojúhelníkového obchodu Evropa-Afrika-Amerika) od pevností vystavěných na pobřeží dnešní Ghany až k souostroví Dánská Západní Indie (či Antily) prodaného v roce 1917 Spojeným státům americkým, které jej přejmenovaly na „Panenské ostrovy“.

Kristián IV., „osvícený“ král

V letech 1588 až 1648 král Dánska a Norska, současník například Rudolfa II. Habsburského a Ferdinanda II., je jedním z největších dánských monarchů a jeho dvůr patřil ve své době k těm nejvyhlášenějším. Během vlády tohoto krále-stavitele vybudovali němečtí inženýři pevnosti, stejně jako velkolepé stavby v Kodani: zámek Rosenborg, Kulatou věž observatoře (Rundetårn), kostel svaté Trojice (Trinitatis Kirke) či třeba burzovní palác Børsen s cizelovanou špičkou. Památky zrcadlící moc a vynalézavost. Po zdvojnásobení rozlohy se středověká Kodaň proměnila v opravdové hlavní město, jež si svůj vzhled uchovalo dodnes. Kristián IV., král a reformátor, přeorganizoval celou armádu a zejména dánské královské loďstvo, které čítalo v roce

1596 dvaadvacet lodí a v roce 1610 šedesát, z nichž byly některé postaveny na základě vlastních návrhů krále. S posílenou flotilou a přeorganizovanou armádou se nyní Dánsko stalo obávanou vojenskou mocností. Poté se několik let válčilo s mocným švédským sousedem. Díky Kristiánovi IV. však království odolalo všem pokusům o invazi.

Fotografie str. 35: Socha Frederika VII. v Kodani, Dánsko.

Kodaň pod palbou

V této době posílila Anglie svou převahu na moři na úkor neutrálních zemí a Dánsko, které bylo nějaký čas spojencem Pruska, Švédska a Ruska, muselo po krátkých bitvách od střetů s Angličany upustit.

Dánská neutralita vůči Napoleonově rozpínavosti se ale v očích Londýna zdála jako faktické spojení s Francií.

Z obavy, že by se dánská flotila připojila k napoleonskému vojsku, začali Angličané v roce 1807 velmi intenzivně ostřelovat Kodaň. Takovéto systematické ostřelování hlavního města se dosud ještě nikdy neodehrálo. Kodaň byla částečně zničena, královskou válečnou flotilu zkonfiskoval Londýn a obyvatelstvo muselo ještě navíc snášet následky blokády uvalené na Velkou Británii. Výsledek: Dánsko je nuceno oficiálně se spojit s Francií. Po Napoleonově pádu se Dánové během vídeňského kongresu nachází na straně poražených, ztrácí Norsko ve prospěch Švédska a zůstávají jim pouze Faerské ostrovy, Grónsko a Island.

Zlatý věk

Po roce 1814 se přestaly provádět sociální reformy a začalo období chudoby. Současně však vzkvétá kulturní život – od Andersena ke Kierkegaardovi, od Thorvaldsena k Eckersbergovi se umění rozvíjí v duchu romantismu a klasicismu. Jde o skutečný zlatý věk, který bude trvat přes půlku století. Teolog Grundtvig apeloval svými názory na lidové a náboženské probuzení vlastním filozofickým principem takzvaného veselého křesťanství, což vedlo ke zřizování lidových škol, jež existují dodnes. V hospodářské oblasti probíhala průmyslová revoluce, rozvíjely se železnice a města okolo nádraží se rozrůstala. Politický život se točil kolem sporů mezi stoupenci úplného připojení Šlesvicka a Holštýnska a zastánci nezávislosti těchto vévodství. V zemi to dokonce vyústilo v tříletou válku, v níž byli separatisté ze Šlesvicka a Holštýnska

zpočátku podporování Pruskem. První z obou vévodství je nakonec ústavou z roku 1849 připojeno k Dánsku, druhé ponecháno Němcům až do vypuknutí další války v roce 1864, díky níž Bismarck znovu dobyl Šlesvicko. Nová ústava přijatá 5. června 1849 se inspirovala Montesquieuovými principy, zejména rozsáhlým volebním právem, které se roku 1915 rozšířilo i na ženy. Ukončuje tak dědičnou absolutistickou monarchii, ale její uplatňování bude složité.

Chronologie významných událostí

793 – první vikinské nájezdy do Anglie.

811 – Karel Veliký uznává řeku Eider za hranici s Dánskem.

876 – založení Danelagenu ve východní Anglii.

911 – smlouva ze Saint-Clair-sur-Epte, vikingové upouští od obléhání Paříže výměnou za půdu v Normandii.

965 – zavedení a přijetí křesťanství králem Haraldem Modrozubem.

1066 – bitva u Hastingsu, Vilém Dobývateľ ukončuje dánskou okupaci Anglie.

1167 – biskup Absalon zakládá Kodaň (ta se v roce 1443 stane hlavním městem království).

1219 – dobytí Estonska.

1282 – první psaná ústava.

1350 – mor decimuje populaci.

1397 – královna Markéta I. zakládá Kalmarskou unii spojující Dánsko, Švédsko a Norsko (rozpuštěna v roce 1523).

1536 – reformace. Oficiálním náboženstvím se stává luteránství.

1563 – severní sedmiletá válka.

1588 – vláda Kristiána IV., krále-stavitele (umírá v roce 1648).

1661 – Frederik III. nastoluje absolutistickou monarchii.

1675 – skånská válka.

1720 – mírová smlouva se Švédskem.

1788 – zrušení nevolnictví.

1807 – válka s Anglií, bombardování Kodaně.

1814 – Dánsko ztrácí Norsko ve prospěch Švédska.

1843 – Søren Kierkegaard publikuje *Bud' – anebo*.

1848 – první válka o Šlesvicko.

1849 – zřízení konstituční monarchie.

1864 – druhá válka o Šlesvicko.
1875 – smrt Hanse Christiana Andersena.
1899 – zářijový kompromis, základ pro jednání zaměstnavatelů s dělníky.
1901 – zavedení parlamentarismu.
1913 – instalace Malé mořské víly v kodaňském přístavu.
1915 – volební právo pro ženy a služebnictvo.
1920 – Dánsko znovu získává část Šlesvicka.
1932 – založení firmy Lego (kostičky se objevují až v roce 1949).
1940 – okupace nacistickým Německem.
1943 – vzpoura proti okupantům, pomoc Židům při útěku do Švédska.
1944 – Island vyhláší nezávislost na Dánsku.
1948 – Faerské ostrovy hlasují o své autonomii.
1949 – Dánsko opouští svou neutralitu a vstupuje do NATO.
1953 – nový zákon povoluje ženám usednout na trůn.
1967 – princezna Markéta si bere francouzského hraběte Henriho de Monpezata.
1968 – liberalizace pornografie.
1971 – úřady tolerují rozlehlý *squat* Christiania, „svobodné město“.
1972 – Markéta II. se stává dánskou královnou.
1973 – vstup do Evropského společenství.
1979 – uznání autonomie Grónska.
1988 – první zlatá palma z Cannes pro dánský film (*Pelle Dobytel* od Billeho Augusta).
1992 – „ne“ Maastrichtské smlouvě.
1993 – druhé referendum na změněný text Maastrichtské smlouvy, tentokrát vítězí „ano“.
2000 – slavnostní odhalení mostu přes Øresund mezi Kodaní a Švédskem. Referendum o jednotné měně – 53,1 % Dánů odmítá euro (rekordní 87% účast). Debata o případné nezávislosti Faerských ostrovů.
2001 – Dánsko se 25. března stává členem Schengenského prostoru. 20. listopadu probíhají předčasné parlamentní volby a Dánsko se stáčí k pravici.
2002 – země předsedá Evropské unii. Přijetí zákona o emigraci, který ruší status uprchlíka.
2005 (září) – počátek aféry s karikaturami Mohameda publikovaných v deníku *Jyllands-Posten*. Dánské výrobky jsou v muslimském prostředí bojkotovány a řada

velvyslanectví je vypálena. Navzdory této krizi, která se v roce 2006 zhoršuje, dánský stát pokračuje v principu svobody tisku.

2007 (listopad) – v parlamentních volbách je Anders Fogh Rasmussen potřetí zvolen do funkce premiéra, vytváří a řídí konzervativně liberální koalici.

2009 (srpen) – Anders Fogh Rasmussen je jmenován generálním tajemníkem NATO. Lars Løkke Rasmussen je jmenován premiérem.

2011 (září) – parlamentní volby. Helle Thorning-Smidtová se stává první ženou, která usedá do premiérského křesla.

2014 (květen) – lidová strana, Dansk Folkeparti, se dostává do čela v evropských volbách.

2015 (červen) – parlamentní volby. Lars Løkke Rasmussen se znovu stává premiérem.

2015 (prosinec) – referendum týkající se dánské trvalé výjimky z určitých evropských zákonů a politiky (neboli *opt-out*). Ponechání této výjimky si vybralo 53,1 % voličů.

2016 (listopad) – Rasmussen oznamuje koalici své vlády s liberální stranou, Liberal Alliance, a konzervativní lidovou stranou Det Konservative Folkeparti.

Fotografie str. 36: Zámek Frederiksborg.

Fotografie str. 37: Palácový komplex Amalienborg.

Diktatura

Konec 19. století se vyznačoval jistou ekonomickou prosperitou a značným rozvojem v zemědělství. Velcí vlastníci půdy ale dělali vše pro to, aby zabránili liberální levici dostat se k moci. V roce 1866 dokonce pozměnili ústavu a předsedou vlády se na dvacet let stal Jacob B. S. Estrup. Ten upřednostňoval (masivní) výdaje na armádu a po neúspěšném atentátu na svou osobu dal po celé zemi rozmístit policejní sbory. Během tohoto období překřtěného na Estrupovu diktaturu vládla pravice, ačkoliv měla menšinové zastoupení v parlamentu, levice zůstala v neshodě, dokud část liberálů nedospěla ke kompromisu s pravicí a nedocílila tak v roce 1894 Estrupovy demise. Roku 1901 utrpěla pravice ve volbách palčivou porážku a král se musel poprvé obracet k představitelům nové většiny. Tímto okamžikem se v Dánsku rodí parlamentarismus.

Německo

Království zůstalo během první světové války neutrální a Šlesvicko k němu bylo opět připojeno mírovou smlouvou z Versailles. Během první poloviny 20. století se dělnická

třída organizuje v politické uskupení a roku 1924 krátce vstupuje do vlády předtím, než se ve třicátých letech vrátí v sociálně demokratičtější podobě.

Po rozpoutání druhé světové války vyhlásilo Dánsko neutralitu. Hitler ale v dubnu 1940 království obsadil a postupoval směrem k Norsku. Dánové našli s okupanty určitý *modus vivendi*, dánská vláda tak fungovala až do roku 1943. Nicméně odboj se zorganizoval rychle, symbolizoval ho i postoj krále Kristiána X., který se projížděl na koni a zdravil své spoluobčany a zcela neskryvaně Němce přehlížel. Nikdy však vyzývavě nestavěl na odív žlutou hvězdu, jak dlouho tvrdila fáma, která ovšem nikdy nebyla oficiálně vyvrácena. Sabotáže se stupňovaly, vláda podala demisi a německá okupace byla ještě krutější. Nacisté se rovněž chtěli „postarat“ o dánské Židy. Díky „úniku“ informace o masivním zátahu se v říjnu 1943 podařilo státním úředníkům, policii, ale i velké části populace přepravit loděmi do Švédska 7000 dánských Židů. Nejnovější práce historiků však další mýtus o Dánsku, „zachránci Židů“, ohrožily – samotná evakuace zpochybněna nebyla, ale vyšel najevo fakt, že před říjnem 1943 byla do Německa vypovězena vysokými dánskými hodnostáři stovka uprchlíků, mezi nimi 25 až 30 Židů.

Konec neutrality

Poválečné období se vyznačovalo obnovováním ekonomiky, ale také vládou sociálních demokratů, jejichž ideologie dokonale vstřebala mechanismy kapitalismu.

Dánsko se více otevřelo vůči vnějšímu světu – ukončilo svou neutralitu, v roce 1949 se přidalo mezi zakládající členy NATO a poté se snažilo zorganizovat jistý druh společného skandinávského obchodu v rámci Severské rady (což vedlo především k vytvoření letecké společnosti SAS), než se nakonec přidružilo k EHS (přijato v roce 1973). Sedmdesátá léta byla poznamenána levicovým smýšlením, které si v Dánsku, daleko od německých a italských teroristických útoků té doby, vytvořilo svou vlastní společenskou alternativu, zejména v kodaňském přístavu ve Svobodném městě Christianii. Následná ekonomická krize způsobená ropnou krizí z roku 1973 je fatálním koncem pro sociální demokraty, kteří v roce 1982 budou muset na jedenáct let postoupit své místo konzervativcům.

Ano Evropě, ne euru

Dánové se po začlenění do sjednocené Evropy přece jen začali obávat oslabení a ztráty vlastní identity v tak rozlehlém společenství. Odtud pramení silné národní cítění, spíše

citového než násilného nebo xenofobního, které se během referenda v roce 1992 projevilo slavným „ne“ Maastrichtské smlouvě. Evropské společenství jednalo s Dány o kompromisu a osvobodilo Dánsko od čtyř bodů smlouvy: jednotné měny, společné obrany, evropského občanství a spolupráce v policejních a imigračních záležitostech (v roce 2001 se ale království nakonec připojilo k Schengenskému prostoru).

Výsledkem bylo druhé referendum v červnu 1993 – 56,81 % Dánů řeklo „ano“ tomuto „odlehčenému Maastrichtu“, jak se v některých zemích situace nazývá. Změna názoru však byla tvrdě odsuzována mladými Dány, dědici levicových zakladatelů Christianie, s hluboce protievropským smýšlením. Poprvé v dějinách země střílela policie v době míru pravými kulkami na demonstranty, z nichž jedenáct bylo zraněných. 28. září 2000 přichází nový pokus politiků, kteří podporováni ekonomickým prostředím chtějí zavést euro, ale po živých debatách ve všech dánských rodinách se voliči dostavili v hojném počtu (87% účast) a své „ne“ řeklo 53,1 % proti 46,9 % – dánská koruna se tedy udržela.

POLITIKA A HOSPODÁŘSTVÍ

POLITIKA

Státní uspořádání

V roce 1660 nastolil král Frederik III. v Dánsku absolutistickou monarchii, která přetrvala až do 5. června 1849, kdy král Frederik VII. přijal žádost dánského lidu, aby ustavil konstituční monarchii, jež zajistí občanům svobodu slova a víry.

Zákonodárná moc je tedy v rukou panovníka, královny Markéty II. (na trůnu od roku 1972), a jednokomorového parlamentu (folketingu), který se skládá ze 179 poslanců, z nichž dva zastupují Faerské ostrovy a dva Grónsko. Sestavení vlády závisí na parlamentních volbách, které se konají každé čtyři roky. Poslední předčasné parlamentní volby z listopadu 2007 nezměnily politickou situaci, protože bývalý premiér Anders Fogh Rasmussen byl potřetí zvolen do své funkce předsedy vlády. Naopak jeho první jmenování v roce 2001 bylo obrovským překvapením, jelikož liberální strana zvítězila nad sociálními demokraty, což se za předešlých 70 let nestalo, a dánská vláda se tak přeorientovala k pravici ve prospěch liberální a konzervativní strany. Politický systém funguje na pluralitním principu – zahrnuje deset stran, z nichž většina má zastoupení v parlamentu. Vláda se tak musí často sestavovat z koalic, jako například Rasmussenova vláda sdružující liberální a konzervativní blok. Po jmenování Anderse Fogha Rasmussena generálním tajemníkem NATO v srpnu 2009 byl premiérem zvolen Lars Løkke Rasmussen. Helle Thorning-Schmidtová, 44letá šéfka dánských sociálních demokratů, se 2. října 2011 stala první ženou na postu předsedy vlády ve své zemi. Po deseti letech středopravicové populistické vlády se tak navrátila levicová opozice. V červnu 2015 byl premiérem znovu zvolen Lars Løkke Rasmussen.

Politické strany

Názvy dánských politických stran jsou matoucí, protože přísně vzato nemají nic společného s příslušností k levici či pravici – například liberální strana Venstre, což znamená „levice“, je stranou pravicovou!

Mezi stávajícími deset stran řadíme tři největší:

- **Venstre, liberální strana** – hlavní opoziční strana, v posledních parlamentních volbách získala většinu v čele s Larsem Løkkem Rasmussenem, současným premiérem, který vystřídal Anderse Fogha Rasmussena, generálního tajemníka

NATO. Svou politiku zakládá na liberalizaci podnikání, přísnější kontrole přistěhovalectví a práv imigrantů, omezené pomoci nezaměstnaným a na snížení daní.

- **Socialdemokratiet, levicová sociálně demokratická strana** – předsedou této strany je od roku 2008 Jens Christiansen. Jde o politické uskupení podporující na prvním místě práva zaměstnanců a nezaměstnaných (podobnou ideologii zastává například i Česká strana sociálně demokratická – těžko je nesrovnávat, když obě používají ve svém logu symbol růže).
- **Dansk Folkeparti, dánská lidová strana, extrémní pravice** – podobá se jí česká politická strana Okamurovy Svobody a přímé demokracie. Vede ji Pia Kjaersgaardová, která pravidelně plní titulní stránky satirických novin... Politickým smýšlením se Dansk Folkeparti blíží liberální Venstre, ale je mnohem radikálnější v otázce imigrační politiky. V listopadu 2001 byl poprvé zvolen poslancem kandidát přistěhovaleckého původu, Naser Khader narozený roku 1963 v Sýrii.

HOSPODÁŘSTVÍ

Přírodní bohatství

V Evropě není jiná země, která by víc postrádala přírodní zdroje a suroviny než Dánsko. Proto také základní suroviny a polotovary tvoří až 70 % dovozu.

Dánská ekonomika a HDP značně závisí na obchodu s ostatními zeměmi a zahraniční obchod sám představuje dvě třetiny HDP. Chápeme tedy, proč je Dánsko tak horlivým zastáncem volného obchodu. Dříve pocházel vývoz převážně ze zemědělské činnosti (v roce 1990 již činil pouhých 10 %), vyvážely se obiloviny jako pšenice a ječmen, hojně užívané k výrobě piva, dále cukr a brambory. Významnou část dánského vývozu představovalo také hovězí, drůbeží či skopové maso a mléčné výrobky. Nyní převažují průmyslové výrobky (v roce 1990 tvořily 80 % obchodu): stroje a nářadí, chemické a potravinářské produkty.

- **Rybolov** – kvůli znečištění se v mořích konstantně snižoval počet ryb, což způsobilo krizi, která zredukovala počet rybářů pracujících na plný úvazek o dvě třetiny. Tento stav však ve skutečnosti nezasáhl do množství úlovků, které, především díky technologickému pokroku, značně vzrostly. Okolo 90 % produkce je vyváženo do zahraničí (převážně tresky a smačkové).

- **Lesní hospodářství** – lesy produkují 12 % spotřeby dřeva a Dánsko je jedním z hlavních vývozců vánočních stromků a okrasných dřevin (0,3 % vývozu).
- **Energie** – naleziště zemního plynu byla objevena v roce 1979 a pokrývají 23 % z celkové spotřeby elektřiny. Větrné elektrárny produkují samy o sobě 18 % spotřeby elektřiny a představují 3 % dánského vývozu.

Rozkvétající ekonomika

Dánský ekonomický model (v některých zemích se mluví o „dánském zázraku“) je často dáván za příklad. Vzhledem k růstu o 3,5 % v roce 2006, o 1,4 % v roce 2007 a o 1,6 % v roce 2015 a nezaměstnanosti 4,2 % se Dánsko dobře vypořádává s důsledky světové finanční krize. Přestože počátkem 21. století vznikl přebytkový rozpočet, především díky těžbě ropy v Severním moři, v roce 2009 zaznamenala dánská ekonomika silnou recesi. Od té doby opět narůstá. Vládní reforma sociálního státu dovolila přejít z kulhající ekonomiky na ekonomiku dynamickou, kterou mnohé evropské státy Dánsku závidí. Klíčem k tomuto úspěchu je „flexikurita“, tedy pružnost pracovního trhu spojená s efektivním vzděláváním zaměstnanců. Navíc zeměpisně strategická poloha mezi kontinentální Evropou a Skandinávií, stejně jako ekonomická stabilita zdvojnásobená nejmodernějšími infrastrukturami dělá z Dánska jednu z nejatraktivnějších zemí pro zahraniční investice.

Pracovní trh

Počet nezaměstnaných dosahoval koncem osmdesátých let 13 % obyvatelstva v ekonomicky aktivním věku. Ale o několik let později se snížil o dvě třetiny díky progresivní politice, která se zaměřila na vyhledávání pracovních míst mladým lidem. Tato finančně štedrá politika vyžaduje něco na oplátku – lidé mladší 25 let a více jak šest měsíců bez práce jsou povinni přijmout vzdělání, které stojí polovinu jejich příspěvků. Dalším klíčem k pochopení poklesu míry nezaměstnanosti je práce na částečný úvazek, která se týká 19 % dánských zaměstnanců. Právě to nazývají ekonomové flexikuritou neboli slabou ochranou pracujících na stálých místech a zvýšenou mobilitou. Nicméně pokud jde o příspěvky, udržela se šlechetná politika (celkem si osoby, které se ocitnou bez práce, zachovávají přes 80 % svého měsíčního příjmu po dobu pěti let), jež není neslučitelná s vývojem zaměstnání. Přesto pojištění pro případ nezaměstnanosti není v Dánsku povinné, zaměstnanci se mohou dobrovolně pojistit u nějaké státem schválené pojišťovny fungující pod jeho kontrolou. Podpora

v nezaměstnanosti představuje 90 % předchozího příjmu v maximální výši rovné 788 DKK na den (cca 2710 Kč), tedy 3940 DKK (cca 13 550 Kč) týdně. Důsledkem flexikurity má dnes Dánsko nejvyšší zaměstnanost v Evropské unii – 75,6 % žen a 80,6 % mužů pracuje, pouhé 4,2 % lidí bylo koncem roku 2016 nezaměstnaných.

Cestovní ruch

10 milionů návštěvníků v roce 2014. Mezi lety 2013 a 2014 Dánsko zaznamenalo vzrůst počtu strávených nocí o 7,5 %, zatímco evropský průměr byl 4,2 %.

Nutno poznamenat, že značný pokles cen leteckých tarifů do Dánska v posledních letech se nepochybně podílí na rozmachu cestovního ruchu. Turistický průmysl vynáší Dánsku ročně okolo 82 milionů korun a pracuje v něm 120 000 osob, které představují zhruba 4 % dánských zaměstnanců.

Kodaň získala v roce 2012 potřetí v řadě cenu za nejlepší přístav určený lodím na okružních plavbách kolem Evropy. Od roku 2005 již pětkrát obdržel přístav dánského hlavního města toto vyznamenání od francouzské společnosti pro podporu obchodu (UbiFrance).

LIDÉ A JAZYK

Rozložení obyvatelstva

Je třeba se navrátit až do doby 3000 let př. n. l., abychom našli památky po předchůdcích Dánů – kočovníků původem z jihovýchodní Evropy žijících z lovu a rybaření. O tisíc let později bylo Dánsko kolonizováno Indoevropany přicházejícími ze Středního východu a poté Kimbry, germánským kmenem ze severu poloostrova, jehož výboje se nápadně podobají tažením vikingů, slavných skandinávských předků, kteří od počátku 9. století obývali Dánsko. Území čítalo přibližně dva miliony obyvatel. V Dánsku nyní žije 5,7 milionu lidí, kteří představují 1,5 % celkové populace Evropské unie. Rozložení obyvatelstva je relativně rovnoměrné, přičemž nejvýznamnější koncentrace je v kodaňské aglomeraci – 1,3 milionu obyvatel, což je méně než třetina celkové populace. Poté následují města Århus (315 000 obyvatel), Odense (175 000) a Ålborg (130 000).

Cizinci představují 6,7 % celkové populace – většina má evropský původ (160 000 osob), dalšími jsou Asiaté (57 000), Afričané (24 000) a Severoameričané (6000). Procentní podíl by se měl v budoucích letech stabilizovat nebo zmenšit z důvodu stále přísnější imigrační politiky.

Více jak jednu třetinu celkové populace, která má tendenci ke stárnutí, tvoří lidé ve věku pod 15 let a přes 64 let. Většina evropských zemí řeší stejný problém.

Jazyk

Dánština patří mezi germánské jazyky. Od 6. do 13. století byl ve Skandinávii používán vikinský jazyk staroseverština. Abeceda se skládala ze znaků zvaných runy a památky po nich můžeme nalézt ještě dnes na slavných runových kamenech od Jellingu až po celé Jutsko. Skandinávské jazyky se pak rozrůznily – vznikla stará dánština užívaná až do 16. století, kterou poté nahradila moderní dánština, jíž se mluví dnes. Nicméně dánština, norština i švédština si jsou velmi podobné. Ti, kteří ovládají němčinu, zde nebudou mít mnoho problémů, přinejmenším ne při čtení, ale výslovnost a porozumění jsou mnohem složitější!

Až se budete dívat na nějaký dánský ukazatel, slovník nebo seznam, je dobré vědět, že se zde oproti základní latině vyskytují navíc tři písmena, která se nacházejí na konci abecedy v tomto pořadí: *æ*, *ø*, *å* (v češtině se tyto samohlásky nevyskytují). *Y* se vyslovuje jako německé *ü*.

V dánštině se také upustilo od vykání, protože to prý není dostatečně rovnostářské. Dnes už se vyká pouze královně...

Nesnažte se ale Dánům říkat *tak* (děkuji) nebo *farvel* (na shledanou), abyste zachovali místní kolorit, Dánové náležitě neocení snahy cizinců, kteří se pokouší procvičit si jejich jazyk, i když jen symbolicky. Vyplatí se rovnou mluvit anglicky.

Naopak existují situace, ve kterých budete potřebovat trochu slovní zásoby, abyste dešifrovali jídelní lístek v restauraci, anebo když narazíte na zavřené dveře.

Co se týče toalet, nemějte obavy, jsou označeny písmeny *D* pro *Damer* a *H* pro *Herrer* – našinec znalý němčiny se určitě nesplete, ale jinak si stačí zapamatovat, že *D* znamená „dámy“ jako u nás.

Fotografie str. 41: Podvečer v Kodani.

ZPŮSOB ŽIVOTA

Dánové jsou milí a otevření – ženy a děti hrají ve společnosti důležitou roli, a tak je tomu již dlouho. Dánsko bylo také jednou z prvních zemí, která „přijala“ manželství homosexuálních párů. Mohlo by sloužit jako příklad ostatním – vzdělávací a zdravotnický systém jsou počítány mezi nejlepší v Evropě.

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

Typická jména

Není třeba mít sloní paměť, abychom se naučili dánská křestní jména, která se neustále dokola opakují. Mužskými jsou například Niels, Søren, Hans, Peter, Christian, Frederik nebo Morten a ženskými Trine, Merete, Lene nebo Malene. Totéž platí i o příjmeních: Nielsen, Petersen, Rasmussen, Andersen... Niels Petersen tak v Dánsku znamená to samé, co Jan Novák v Čechách. Jestliže se Dánové nemohou odlišit originalitou svého jména, vynikají kromě jiného příkladnými kvalitami vlastními jejich identitě: tolerancí, otevřeností a diskretností. „Třídní“ rozdíly v tomto sociálním ráji téměř nenalezneme, jeho základy totiž spočívají na velice rovnostářských principech diktovaných mimo jiné Zákonem Jante (společenské desatero z románu Aksela Sandemoseho *Uprchlík kříží svou stopu*).

Rodina

Role ženy je ve skandinávských zemích velmi důležitá. Už od vikinských časů byla ženám svěřena velká zodpovědnost. V dnešní době, kdy pracují v tradičně „mužských“ povoláních (politika, řízení státu, předsednictví a generální ředitelství), dosáhly skutečné rovnosti: zaměstnáno je více než 80 žen na 100 mužů, platové rozdíly jsou menší než jinde v Evropě a přísná legislativa bojuje proti diskriminaci pohlaví. Díky mnoha jeslím (70 % dětí ve věku od 3 do 6 let navštěvuje školky) je mnohem jednodušší se po porodu co nejdříve vrátit do práce. Tento sociální stát zachovává vůči svým občanům vcelku „mateřský“ postoj.

Co se týče problémů s rozvody, vypadá to, že jejich míra již svého maxima dosáhla – v sedmdesátých letech končilo jedno ze dvou manželství rozvodem oproti téměř jednomu ze tří, jak je tomu dnes. Lidé velmi často žijí v partnerských svazcích.

Nakonec je třeba podtrhnout, že zde neexistuje propast mezi generacemi. Váha tradic shromažďuje i ty nejnejednotnější rodiny okolo malých událostí, což dokazuje důležitost oslavy narozenin nebo ještě více vánočních svátků.

Století bojů za práva žen

Ohledně ženských práv bylo Dánsko vždy průkopníkem, od počátku století o tom svědčí mnohá dobývání a získání práv, kterých bylo dosaženo dříve než v sousedních státech.

Dánsko je jednou z prvních zemí na světě, jež povolila rozvod po vzájemném souhlase už v roce 1790. Dánky byly zároveň prvními ženami, které se v roce 1906 zúčastnily Olympijských her v Athénách. Přestože následnické právo na trůn bylo po staletí rovnostářské, volební právo získaly teprve v roce 1915 (Češky jej mají od roku 1919). V roce 1921 byl navržen princip rovnosti pro vstup do veřejných funkcí. První žena na světě, která se stala ministryní – jmenovanou na ministerstvo školství –, byla v roce 1924 Dánka Nina Bangová. V roce 2011 se Helle Thorning-Schmidtová, šéfka dánských sociálních demokratů, ve svých 44 letech stala první ženou v této zemi na postu premiéra.

Komentář

Jak již bylo zmíněno v úvodu, v následující části bakalářské práce se budeme věnovat analýze původního francouzského textu a komentáři vlastního překladu. Většina kapitol bude doplněna o názorné příklady pocházející z výchozího i cílového textu. Všechny příklady budeme uvádět buď přímo v textu, nebo pod příslušným odstavcem v kurzivě doplněné o závorku. Ta bude obsahovat označení O (originál) nebo P (překlad) a číslo stránky, na níž se citovaná pasáž v daném textu nachází.

1. Profil cílového textu

Než začneme analyzovat originální text a překlad, je v první řadě potřeba si vytvořit fiktivní zadání, které bychom dostali například od nějaké překladatelské firmy či samotného nakladatelství a které nám pomůže při volbě překladatelské strategie.

Vybraný text je turistickým průvodcem po zemi, o kterou je v posledních letech podle našeho názoru velký zájem (jako příklad uveďme fenomén *hygge* – dánský šťastný způsob života, o němž vyšlo několik knih i v České republice). Publikace by tedy mohla zaujmout i české čtenáře a některé z českých nakladatelství, které se zabývá vydáváním turistických průvodců po cizích zemích.

Cílovým příjemcem by tedy byl český čtenář zajímající se nejen o památky a zajímavá místa Dánska, ale také o historii a kulturu dané země, protože tato kniha pojednává poměrně rozsáhle i o historii, politice nebo třeba dánské kuchyni a sportu.

2. Analýza originálu

V této části práce budeme analyzovat francouzský originál ze tří hledisek. Nejprve se zaměříme na funkční styl textu, k čemuž využijeme především poznatky z publikací *Stylistická analýza českých a francouzských textů* od A. Brunel a J. Šotolové a *Současné stylistiky* od M. Čechové. Dále popíšeme komunikační funkce podle modelu lingvisty R. Jakobsona a nakonec se budeme věnovat vnětextovým a vnitrotextovým faktorům, které ve svém modelu představila translatoložka Ch. Nordová.

2.1. Stylistická charakteristika

Vybraný text se řadí k odbornému funkčnímu stylu, konkrétně jde o jeho podtyp – populárně naučný styl. Francouzská stylistika hovoří o tzv. jazyce vědy a techniky (*les*

langues de spécialité et les langues technique). Pro populárně naučný styl jsme ve francouzštině nenalezli přesný ekvivalent, protože teorii funkčních stylů vypracoval Pražský lingvistický kroužek¹ na základě češtiny. Můžeme však použít termín *la vulgarisation scientifique*², který odpovídá definici českého populárně naučného stylu.

Odborný styl se vyznačuje formální i obsahovou přehledností a jednoznačností. Důraz je kladen na spisovnost a terminologickou přesnost. Naopak populárně naučný styl nepoužívá příliš mnoho termínů a snaží se text zpřístupnit laickému čtenáři, což je případ i našeho textu. Má tak „blíže k publicistice nebo k literatuře krásné.“³

Další důležitou charakteristikou je dobře promyšlená kompozice a členění na kapitoly a odstavce, z nichž by se měl každý zabývat jedním tématem a které by na sebe měly logicky navazovat. Výchozí text obsahuje mimo graficky výrazné horizontální členění i obrazovou přílohou.

Typické jsou výkladové a popisné slohové postupy, ale v popularizačním textu nalezneme i postup vyprávěcí, který je pro čtenáře přístupnější a napomáhá srozumitelnosti daného textu. Autor se v něm vyjadřuje pomocí autorského plurálu, inkluzivního plurálu nebo pasivními konstrukcemi. V tomto průvodci je ale užito převážně pasivních konstrukcí a zřídka i inkluzivního plurálu.

V odborném stylu se obvykle píše dlouhá a často syntakticky složitá souvětí, na rozdíl od populárně naučného, jenž se vyznačuje spíše jednoduššími a kratšími větami. Dále bývá text doplněn o poznámkový aparát, který však zde zcela chybí.

V našem testu se můžeme setkat i s tzv. telegrafickým stylem⁴, který se vyznačuje stručností a vynecháváním slov odvoditelných z kontextu. Tento případ se týká zejména tabulky chronologického přehledu historických událostí, například:

1807 > *guerre avec l'Angleterre, bombardement de Copenhague*. (O, s. 36)

---

¹ JELÍNEK, Milan a KRČMOVÁ, Marie. Stylistika. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Masarykova univerzita, 2012–2018 [cit. 7.5.2019]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/STYLISTIKA#funk%C4%8Dn%C3%AD%20stylistika>

² Ve francouzském výkladovém slovníku se o heslu dočteme toto: „*Vulgarisation scientifique* : le fait d'adapter un ensemble de connaissances techniques, scientifiques, de manière à les rendre accessible à un lecteur non spécialiste.“ – REY, Alain a REY-DEBOVE, Josette, et al. *Le Petit Robert*. Nouvelle édition du Petit Robert de Paul Robert. Paříž: Éditions Le Robert, 2016, s. 2748.

³ ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 224.

⁴ MÜLLEROVÁ, Olga. Styl telegrafický. In: *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 462.

2.2. Komunikační funkce

V rámci celkového vyznění komunikačních funkcí obsahuje publikace především funkci persvazivní, protože jejím hlavním záměrem je přesvědčit čtenáře, že Dánsko stojí za navštívení.

Ruský lingvista Roman Jakobson popsal šest komunikačních neboli textových funkcí (referenční, expresivní, konativní, fatickou, metajazykovou a poetickou). Z nich dominuje ve vybraném úryvku funkce referenční, která se snaží čtenáře informovat o daném tématu či faktu a která je pro tento stylistický útvar charakteristická.

En juin 2015, Lars Loekke Rasmussen est de nouveau élu Premier ministre. (O, s. 39)

Objevuje se zde ale i expresivní funkce sloužící k vyjádření autorova postoje a hodnocení situace. Převážně ji nacházíme v podobě interpunkčních znamének (vykřičníků, tři teček či uvozovek), hodnotících adjektiv (*véritable, grandioses*) a adverbií (*parfaitement*).

Leurs voyages les conduisent très loin à l'intérieur de l'Europe en remontant les fleuves, mais aussi jusqu'au Groenland et même en Amérique du Nord, 500 ans avant Christophe Colomb ! (O, s. 32)

Un véritable chef-d'œuvre d'intelligence politique. (O, s. 34)

V kapitole věnované dánštině se vyskytuje i metajazyková funkce, která čtenáře poučuje o jevech souvisejících s jazykem. Autor zde například vysvětluje odlišnosti dánské abecedy a výslovnosti.

[...] il y a trois lettres de plus que dans notre alphabet, et elles se retrouvent en fin de liste, après les 26 lettres que nous connaissons en français, dans cet ordre : æ (« è »), ø (« eu »), å (« o »). (O, s. 41)

Místy se můžeme setkat i s poetickou funkcí, která se soustředí na samotné sdělení, v tomto textu ji můžeme spatřovat v některých nadpisech nebo v neobvyklých slovních spojeních.

Copenhagen sous les bombes (O, s. 35)

Les Vikings, très attachés à leurs dieux, se sont donc laissés séduire par le christianisme. (O, s. 32)

V některých pasážích se nachází i konativní funkce zaměřená na čtenáře a snažíci se jej určitým způsobem ovlivnit či oslovit. Nejčastěji má formu imperativu nebo vokativu.

Mais ne vous essayez pas au danois en plaçant des tak (merci) ou farvel (au revoir) pour faire couleur locale, [...]. (O, s. 41)

2.3. Vnětextové faktory

2.3.1. Autor (vysílatel) a jeho záměr

Na tvorbě výchozího textu se podílel kolektiv autorů. Těmi hlavními jsou Dominique Auzias a Jean-Paul Labourdette, kteří založili nakladatelství Petit Futé, jehož prostřednictvím byla publikace vydána, a kteří se věnují psaní turistických průvodců od roku 1976. Zároveň je a jejich nakladatelství můžeme považovat za vysílatele textu. Nakladatelství vydává turistické průvodce po různých francouzských regionech, zemích a městech celého světa, ale například i průvodce svatebními přípravami nebo světem čokolády.

Záměrem pro vytvoření této publikace bylo seznámit čtenáře nejen s dánskými reáliemi, geografii, zajímavými turistickými cíli, praktickými informacemi apod., ale i se způsobem myšlení místních obyvatel a jejich zvyklostmi. A také snaha přesvědčit čtenáře, aby danou zemi navštívil.

2.3.2. Adresát

Původním adresátem knihy je dospělý čtenář, laik, který umí francouzsky, se zájmem o severské země a cestování. Podle internetových stránek nakladatelství Petit Futé má příjemce jejich textů být typem člověka, který „cíhá na novinky“ a zároveň „plně využívá chvilky volného času a těží z nejlepšího poměru kvality a ceny během všech svých nákupů a cest.“⁵

2.3.3. Médium

Knihu vydalo nakladatelstvím Petit Futé, které se orientuje zejména na turistické průvodce. Publikaci je možné číst jak v tištěné, tak v elektronické podobě, přičemž

---

⁵ La société Petit Futé. In: *Petit Futé* [online]. 2019 [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <https://www.petitfute.com/information/societe.html>

prvních 76 stran je možné volně stáhnout z internetového obchodu tohoto nakladatelství.

2.3.4. Místo a čas komunikace

Průvodce *Danemark – Îles Féroé* vyšel v roce 2017 ve Francii. Nejde však o první vydání, ale o reedici. Text vyšel poprvé v roce 2005 a poté byl s několika drobnými úpravami opakovaně publikován.

Pro tuto bakalářskou práci jsme tedy vybrali nejnovější vydání z roku 2017, které se od první verze liší aktuálností informací (zejména v oblasti politiky), u některých údajů však aktualizací proces neproběhl – například procentuální hodnoty týkající se dánského vývozu pochází z devadesátých let a v současné době je lze považovat za zastaralé.

Text byl napsán pro současného francouzského čtenáře, a proto se zde také objevují odkazy na francouzské kulturní prostředí.

[...] *elles n'obtiennent le droit de vote qu'en 1915 (en France, il faut attendre 1944).*

(O, s. 42)

2.4. Vnitrotextové faktory

2.4.1. Téma a obsah

Hlavním tématem této publikace je samotné Dánsko a jemu patřící Faerské ostrovy. Autoři zde v první fázi představují základní praktické informace o zemi (měna, ubytování, doprava,...), dále se věnují například historii, politice, hospodářství, literatuře, kuchyni, způsobu života a trávení volného času nebo třeba festivalům, které se v zemi konají. Navrhují i různé možnosti pobytů a tras, jaké zajímavosti v Dánsku navštívit.

Druhou podstatnou složku tvoří samotný popis turistických destinací, zajímavostí a památek, které lze v této zemi vidět. Jsou rozdělené podle jednotlivých regionů, přičemž hlavní město Kodaň má samostatnou kapitolu.

Kapitoly, které jsme vybrali k překladu, pochází z první části publikace a týkají se historie, politiky, hospodářství, obyvatel, jazyka a způsobu života v Dánsku.

2.4.2. Presupozice

Text u čtenáře nepředpokládá žádné větší znalosti o Dánsku, spíše naopak, snaží se tyto informace sdělit v širším kontextu. Nárokem na čtenáře je základní všeobecný přehled týkající se (evropské) kultury, politiky a ekonomiky.

V překládaném úseku se vyskytují například narážky na dánské spisovatele, kterým je však věnována pozornost později, a tedy, pokud by čtenář nebyl seznámen například se jménem Søren Kierkegaarda, bude o něm poučen v kapitole věnované literatuře.

Ovšem při překladu bude činit jisté potíže výše zmíněná orientace na francouzské prostředí, protože autoři předpokládají, že jejich čtenářem je Francouz, který ví, kdo byly například sufražetky nebo co znamená výraz Národní fronta.

2.4.3. Kompozice textu

Text je na první pohled vystaven velmi přehledně. Každá kapitola začíná na samostatné stránce. Tyto kapitoly obsahují dva druhy podkapitol – pojmenujme si je první a druhé úrovně. Podkapitoly první úrovně nejsou přítomné vždy. Některé kapitoly obsahují rovnou podkapitoly druhé úrovně, které často tvoří pouze jeden odstavec.

Odstavce nejsou odsazené, což by mohlo čtenáři ztěžovat orientaci v textu, ale na druhou stranu bývají poměrně krátké, takže text nepůsobí příliš zhuštěně. Mezi sebou mají odstavce měkké přechody, tedy logicky navazující na předchozí úsek, ale i ostré, což znamená, že se začátkem nového odstavce přichází i nové téma. Druhý jmenovaný typ přechodu je charakteristický právě pro odborný styl.

Hlavní text je rozdělen do dvou sloupců a zároveň se v něm vyskytují doprovodné texty, které ohraničuje světle modré podbarvení, a fungují buď jako doplnění a rozšíření informací z hlavního textu, nebo jako přehledové tabulky (například výčet několika významných dánských osobností).

Pro členění odborného textu je například důležité i číslování kapitol a poznámkový aparát. V našem textu však nenalezneme ani jedno, protože populárně naučný text nechce svého čtenáře vyděsit množstvím poznámek, které by mohly narušovat plynulost textu a odrazovat od čtení. Rovněž není v tomto stylistickém útvaru běžné používat číslování kapitol.

2.4.4. Neverbální a suprasegmentální prvky

Neverbálních a suprasegmentálních prvků se v této knize vyskytuje značné množství. Vzhledem k tomu, že publikace by měla nalákat čtenáře, aby se do Dánska podíval, jsou neverbální prvky vhodnými prostředky.

Celý průvodce je prokládán barevnými fotografiemi a nechybí zde ani mapy, které jsou také součástí textu a ne samostatnou přílohou, jak tomu u některých publikací tohoto zaměření bývá.

Písmo je bezpatkové. Nadpisy kapitol a podkapitol první úrovně jsou psány majuskulním, barevným (oranžovým) a tučným písmem doplněným o modré podbarvení (v případě podkapitol tlustou modrou linkou ohraničující nadpis z obou stran). Podkapitoly druhé úrovně se již píší minuskulami a od hlavního textu se liší pouze tloušťkou a barvou písma.

Tučné písmo se občas užívá ke zvýraznění jména, oblasti nebo data, kterému se věnuje přilehlý odstavec.

2.4.5. Lexikum

Slovní zásoba je poměrně bohatá, protože se dotýká téměř všech oblastí lidské činnosti. Ve vybrané části se vyskytují odborné výrazy z oblasti geografie (*le Jutland, le château de Rosenborg*), historie (*les Vikings, la monarchie absolue, la Réforme*), politiky (*le pouvoir législatif, le parti social-démocrate*), ekonomiky (*le commerce extérieur, le marché du travail*) a biologie (*la morue*).

Autoři používají spisovný jazyk a kromě výše uvedených terminologických oblastí můžeme v textu narazit i na již zmíněné expresivní výrazy, kterými obvykle hodnotí danou situaci.

2.4.6. Syntax

Po syntaktické stránce text opět odpovídá populárně naučnému textu. Jednotlivé věty a souvětí jsou většinou krátké. Pokud se zde vyskytuje dlouhé souvětí, mívá obvykle uprostřed dvojtečku, která odděluje dvě informace v něm obsažené.

Co se týče slovesných časů, používá francouzský text převážně čas přítomný, a to i v kapitole o dějinách Dánska (historický prézens). V doprovodném oddíle, který popisuje významné osobnosti, se ale uplatňují i tvary klasických minulých časů – *passé composé, imparfait a passé simple*.

Ve francouzštině se mnohem častěji než v češtině setkáme s polovětnými vazbami, které se v našem textu rovněž vyskytují v hojném počtu. Tato syntaktická struktura věty může způsobovat jisté potíže při překladu, protože do češtiny budeme muset většinu těchto vazeb převádět například pomocí vedlejších vět.

Autre clé pour comprendre la baisse du taux de chômage : le recours au temps partiel qui concerne 19 % de salariés danois. (O, s. 40)

V některých případech můžeme narazit i na větné ekvivalenty (*la phrase nominale*) neboli jednočlenné věty postrádající přísudek, který je však odvoditelný z kontextu.

Prix Nobel de physique en 1922. (O, s. 33)

3. Překladatelská metoda

Díky analýze originálu můžeme stanovit překladatelskou metodu a přistoupit k samotnému překladu.

Vzhledem k tomu, že tato publikace pojednává o jedné kultuře v jazyce druhé kultury a překlad by měl převést text do kultury třetí, bude nutné text maximálně přizpůsobit cílovému (českému) čtenáři a tudíž odkazy na francouzské kulturní prostředí určitým způsobem upravit či zcela vypustit.

Výsledná podoba překladu by měla mít stejnou komunikační funkci jako originál. V našem případě musíme zachovat srozumitelnost populárně naučného stylu a jeho dominantní funkce. Důležitá je pro nás především funkce referenční, ale i expresivní, která text oživuje. Musíme dbát také na funkci konativní, která do výkladu zahrnuje i čtenáře a je pro daný typ textu běžná.

4. Překladatelské problémy

V této kapitole se budeme zabývat popisem různých problémů, na něž jsme narazili během procesu překládání, a pokusíme se obhájit jejich řešení.

4.1. Pravopisné jevy

Nejprve se zaměříme na problémy související s českým pravopisem. Některá řešení mohou působit kontroverzně, ale nejde nám o to tvrdohlavě si stát za svým názorem, nýbrž spíše o poučení čtenáře či předložení nové perspektivy, o níž je možno diskutovat.

Již v první kapitole vybraného úseku jsme byli nuceni řešit otázku velkého a malého písmene ve slově V/viking. Pokud bychom tento výraz napsali s velkým počátečním písmenem, znamenalo by to, že považujeme vikiny za samostatný národ. Text originálu je zjevně za národ považuje, protože je ve všech případech označuje jako „les Vikings“. S tím však nelze úplně souhlasit, protože jako vikingové se označovali pouze ti obyvatelé Skandinávie, kteří vyjížděli na loupežné výpravy, tedy měli status bojovníka.⁶ Proto jsme použili variantu s malým „v“ tam, kde to bylo vhodné, v kontextu, kde šlo evidentně o celý národ, jsme výraz „les Vikings“ nahradili českým „Seveřané“, protože to podle našeho názoru lépe odpovídá situaci a i ostatní národy tak soudobé obyvatelé Skandinávie nazývaly.

Dalším případem téže problematiky je název státního útvaru starověkého Říma – *l'Empire romain* (O, s. 32). V úzu rovněž dochází ke kolísání mezi malým a velkým počátečním písmenem, pokud použijeme označení Ř/římská říše. Bohužel pro určování velkých písmen neexistují vždy jednoznačná pravidla. *Internetová jazyková příručka* doporučuje psát s velkým písmenem „názvy historicky doložených správních celků“.⁷ Starověký Řím se dělí na období království, republiky a císařství a právě to se latinsky jmenovalo *Imperium Romanum*, v češtině Římská říše či impérium. *Imperium Romanum* je období dějin starověkého Říma mezi lety 27 př. n. l. až 395 n. l., avšak v odborných publikacích se tento název často píše s malým počátečním písmenem. V překladu jsme použili variantu začínající minuskulí, protože se domníváme, že originál s největší pravděpodobností nemyslí přesně období vymezené výše uvedenými letopočty, ale obecné pojmenování státního útvaru. Z kontextu totiž vyplývá, že jde spíše o období delší než to, které se označuje jako *Imperium Romanum*.

---

⁶ ČERNÁ, Anna. Vikingové. *Naše řeč* [online]. 2000, 83(1) [cit. 5.4.2019]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7561>

⁷ *Internetová jazyková příručka*. Velká písmena – organizace (státy, správní oblasti, zastupitelské sbory, ministerstva, školy, divadla apod.) [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008–2019 [cit. 6.4.2019]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?ref=180&id=188>

Následující problém rovněž souvisí s vikiny – konkrétně nám půjde o tvar přídatného jména. V úzu se objevují varianty „vikinský“ a „vikingský“. Podle *Internetové jazykové příručky*.⁸ lze použít oba dva tvary. *Slovník spisovného jazyka českého* však uznává pouze první variantu a druhou považuje za nespisovnou, proto jsme se v našem překladu rozhodli užívat výraz „vikinský“.

Strategií překladu bylo i zachování prvků cizosti, které čtenář od turistického průvodce očekává. Proto jsme také přepisovali pofrancouzštěné tvary jmen s původními dánskými grafémy – například u jména Lars Løkke Rasmussen, v němž francouzština uvádí prostřední jméno v podobě *Loekke*.

4.2. Lexikální rovina

4.2.1. Vlastní jména

Při překladu vlastních jmen jsme vycházeli zejména z knihy *Dějiny Dánska* od S. Buscka a H. Poulsena (překlad H. Březinová) a převzali jsme počeštěnou podobu u těch jmen, která ji měla. Ostatní jsme ponechali v původním dánském tvaru.

Počeštěné tvary mají královská jména jako Kristián, Markéta nebo také Leonora Kristina. Naopak v původním tvaru zůstává například jméno Frederik.

Zajímavou část tvoří historické postavy Gorm Starý a Harald Modrozub, protože první část jejich jmen je v původním tvaru, ale druhá je přeložena do češtiny, protože toto přízvisko má určitou výpovědní hodnotu.

Všeobecně uznávanou podobu jména jsme zvolili u Tychona Brahe, protože čtenáře by s největší pravděpodobností překvapilo, kdybychom použili dánskou podobu jeho křestního jména, která zní Tygge.

Pokud jde o současné dánské osobnosti, jejich jména jsme dle úzu ponechali v dánské podobě, kterou dodržuje i originál, ale přechylovali jsme ženská příjmení. Přechylování je v dnešní době často řešenou otázkou a zřejmě by záleželo na politice nakladatelství, zda by tato jména měla koncovku -ová či nikoli.

Pouze u jednoho jména jsme si dovolili udělat změnu vůči originálu, a to u poslance syrského původu Nasera Khadera. Francouzský text má totiž v křestním

---

⁸ *Internetová jazyková příručka*. Slovníkové heslo – vikinský [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008–2019 [cit. 5.4.2019]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=vikinsk%C3%BD>

jméně tohoto politika dvě „s“ (pravděpodobně kvůli výslovnosti), ale jeho jméno se běžně píše pouze s jedním.

4.2.2. Geografické názvy

Stejně jako u vlastních jmen jsme postupovali i u místních zeměpisných názvů. Většina názvů měla i počeštěnou variantu a u těch, které ji neměly, jsme použili dánskou podobu.

Problém nastal u názvů, které mají určitou výpovědní hodnotu. Mezi ně patří například palác Børsen, kostel svaté Trojice a Kulatá věž (*la Bourse, l'église de la Trinité a la tour Ronde* – O, s. 33, 34). Bohužel originál neuvádí původní dánské názvy, což podle našeho názoru ochuzuje čtenáře – ten sice bude vědět, jaký má slovo význam, ale z mapy už pravděpodobně nezjistí, kde se daná budova nachází, protože nebude znát její pravý název. Proto jsme v našem překladu doplnili názvy i o podoby v dánštině.

[...] <i>la Tour ronde de l'observatoire,</i>	[...] <i>Kulatou věž observatoře</i>
<i>l'église de la Trinité ou encore la</i>	<i>(Rundetårn), kostel svaté Trojice</i>
<i>Bourse</i> [...] (O, s. 34)	<i>(Trinitatis Kirke) či třeba burzovní</i>
	<i>palác Børsen</i> [...] (P, s. 13)

4.2.3. Termíny

Během překládání jsme se potýkali i s několika termíny z různých oblastí.

Jako první uvedeme přízvisko *le roi bâtisseur* (O, s. 34), kterým je označován král Kristián IV. V textu se objevuje na dvou místech, ale nejde o žádný oficiální titul či přezdívkou, spíše o definici podstaty Kristiánovy vlády. Proto jsme také vytvořili vlastní překlad – *král-stavitel* (P, s. 12, 13) –, přestože jsme při dohledávání informací narazili na pojem „architekt na trůnu“, který ale vzhledem k nízkému počtu výskytů a nepříliš spolehlivému zdroji nepovažujeme za ustálený.

Druhý problém se vyskytl u slovního spojení *des bombes aveugles* (O, s. 38). V češtině jsme nenalezli ekvivalentní vyjádření, ale podle kontextu jsme dospěli k závěru, že toto spojení má symbolizovat teroristické útoky probíhající v 70. letech v Německu a Itálii, proto jsme v překladu použili právě výraz *teroristické útoky* (P, s. 18).

Dále jsme narazili na název *la commune libre de Christiania* (O, s. 38). Vzhledem k tomu, že překlady z dánského originálu *Fristaden Christiania* do češtiny se různí, vybrali jsme termín z publikace *Dějiny Dánska: Svobodné město Christiania* (P, s. 18) a při opakování už jen *Christiania*, protože tento název je i v samotném Dánsku užíván častěji.

Ve francouzském textu se objevilo i jedno latinské sousloví – *modus vivendi* (O, s. 38). Považujeme jej za poměrně průhledné a podle nás není třeba jej překládat. Výraz jsme však napsali kurzivou, jíž se latinismy v češtině běžně píší (P, s. 18).

Pro následující termíny nemáme v češtině příslušný ekvivalent, protože se o dané skutečnosti v našem kulturním prostředí buď tímto způsobem nehovoří, nebo byl výraz ponechán v původním jazyce. Jedná se o « *Maastricht allégé* » (O, s. 38), « *miracle danois* » (O, s. 40), *opt-out* (O, s. 37) a « *flexicurité* »/« *flexisécurité* » (O, s. 40) – francouzský originál zde není jednotný a u posledního termínu použil dvě formy, které naznačují neustálenost slovního tvaru. V prvních dvou případech jsme vytvořili vlastní překlad, tedy *odlehčený Maastricht* (P, s. 19) a *dánský zázrak* (P, s. 22). U zbývajících dvou termínů vychází čeština z angličtiny – *flexikurita* (P, s. 22), *opt-out* (P, s. 17).

Předposlední poznámkou k této části je překlad oficiálního titulu královny Markéty I., který jsme opět převzali z *Dějin Dánska*. Ve francouzštině zní: « *Dame et maîtresse mandatée, chargée de la tutelle de l'ensemble du royaume de Danemark* » (O, s. 33). Do češtiny je titul převeden v následující podobě: „*zplnomocněná paní a regentka celého království dánského*“ (P, s. 11).

Poslední problematickou částí týkající se lexika tvořilo psaní letopočtů, které označovaly dobu *avant J.-C.* (O, s. 32, 41). Následně se však v textu jednou objevil i výraz *de notre ère* (O, s. 32), jenž můžeme považovat za synonymní k *après J.-C.* V češtině jsme ve všech případech zvolili neutrální výraz pro obě varianty, tedy *př. n. l.* a *n. l.* (P, s. 9, 24), abychom tak dodrželi jednotný styl. Opět se jedná o případ, u něž by s největší pravděpodobností rozhodovala politika nakladatelství či názor redaktora.

4.3. Syntaktická rovina

Při překladu jsme se snažili dodržovat syntaktické struktury podle francouzského textu. V některých případech však bylo nutné věty rozdělit či spojit, aby v češtině působily přirozeněji a srozumitelněji.

Leurs voyages les conduisent très loin à l'intérieur de l'Europe en remontant les fleuves, mais aussi jusqu'au Groenland et même en Amérique du Nord, 500 ans avant Christophe Colomb ! On a trouvé des traces de leur passage au Canada (à Terre-Neuve). (O, s. 32)

Elle garantissait la liberté de la presse, de réunion et de culte, l'enseignement obligatoire, ainsi qu'une séparation des pouvoirs, avec deux chambres élues au suffrage universel (sans les femmes, les jeunes de moins de 30 ans et les « indigents »). (O, s. 33)

Během plaveb se po řekách dostali daleko do evropského vnitrozemí. Dopluli také až do Grónska, a dokonce i do Severní Ameriky, kde se stopy po jejich přítomnosti našly na Newfoundlandu v Kanadě, a to 500 let před Kryštofem Kolumbem. (P, s. 9)

Ta zaručovala svobodu tisku, shromažďování, náboženského vyznání, povinnou školní docházku a přerozdělení panovníkovy moci. Král se o ni dělil se dvěma komorami, jejichž členové byli voleni všeobecným volebním právem (neměly ho však ženy, muži mladší 30 let a „chudí“). (P, s. 12)

Jak již bylo zmíněno v analýze originálu, v kapitole o historii Dánska používá francouzština historický prézens. Pro češtinu je však stylisticky vhodnější minulý čas, a proto jsme zvolili právě tento typ času, ale na několika místech jsme historický prézens zachovali kvůli zdůraznění důležitosti dané události.

A la chute de l'Empereur, se trouvant eux aussi dans le camp des vaincus au Congrès de Vienne, les Danois perdent la Norvège au profit de la Suède, ne conservent que les Îles Féroé, le Groenland et l'Island. (O, s. 35)

Po Napoleonově pádu se Dánové během vídeňského kongresu nachází na straně poražených, ztrácí Norsko ve prospěch Švédska a zůstávají jim pouze Faerské ostrovy, Grónsko a Island. (P, s. 14)

Kvůli syntaktickým odlišnostem výchozího a cílového jazyka jsme museli řešit i problematiku polovětných vazeb a větných ekvivalentů, které jsou ve francouzštině běžnější než v češtině. Polovětné vazby jsme často překládali pomocí vedlejších vět.

Nul besoin d'une mémoire d'éléphant pour apprendre les prénoms danois qui se répètent invariablement ! (O, s. 42)

Není třeba mít sloní paměť, abychom se naučili dánská křestní jména, která se neustále dokola opakují. (P, s. 26)

Autre clé pour comprendre la baisse du taux de chômage : le recours au temps partiel qui concerne 19 % de salariés danois. (O, s. 40)

Dalším klíčem k pochopení poklesu míry nezaměstnanosti je práce na částečný úvazek, která se týká 19 % dánských zaměstnanců. (P, s. 22)

Větné ekvivalenty mají v původním textu určitou ozvlášťující funkci, a proto jsme se je většinou snažili zachovat. Někdy by však větný ekvivalent působil v češtině příliš příznakově, takže jsme nakonec vytvořili větu dvoučlennou.

Prix Nobel de physique en 1922.
(O, s. 33)

V roce 1922 získal Nobelovu cenu za fyziku. (P, s. 12)

10 millions de visiteurs en 2014.
(O, s. 40)

10 milionů návštěvníků v roce 2014.
(P, s. 23)

Některá souvětí v originále jsou rozdělena pomocí dvojtečky, která se ve francouzštině používá častěji než v češtině (především pro vyjádření příčiny, důsledky či jako vysvětlení⁹). Obecně se toto interpunkční znaménko užívá v textu v případě uvození výčtu a přímé řeči nebo jako signalizace pro určité vysvětlení či zdůvodnění předcházející myšlenky.¹⁰ Podobnou funkci může mít i pomlčka, která je i pro češtinu běžnější a slouží k oddělení části výpovědi (např. vsuvky, přístavku)¹¹, ale i celých vět. V našem překladu jsme s ohledem na českého čtenáře a v závislosti na kontextu nahradili dvojtečku nejčastěji pomlčkou, anebo čárkou, pokud ovšem nebylo na místě dvojtečku zachovat (u výčtů).

Mais, dans le même temps, la vie culturelle devient florissante : d'Andersen à Kierkegaard, de Thorvaldsen à Eckersberg, [...].
(O, s. 35)

Současně však vzkvétá kulturní život – od Andersena ke Kierkegaardovi, od Thorvaldsena k Eckersbergovi [...].
(P, s. 14)

⁹ HENDRICH, Josef, RADINA, Otomar a TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 3. přep. vyd. Plzeň: Fraus, 2001, s. 88.

¹⁰ *Internetová jazyková příručka*. Dvojtečka [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008–2019 [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=161>

¹¹ *Internetová jazyková příručka*. Pomlčka [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008–2019 [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=165>

<i>Les exportations provenaient autrefois majoritairement du secteur agricole (seulement 10 % en 1990) : des céréales telles que le blé et l'orge, [...]. (O, s. 40)</i>	<i>Dříve pocházel vývoz převážně ze zemědělské činnosti (v roce 1990 již činil pouhých 10 %), vyvážely se obiloviny jako pšenice a ječmen, [...]. (P, s. 21)</i>
--	--

<i>Du IXe au XIIe siècle, les Vikings parlent une langue commune : le norrois, écrite en caractères runiques. (O, s. 32)</i>	<i>Od 9. do 12. století mluvili Severané společným jazykem zvaným staroseverština, která se zapisovala runami. (P, s. 9)</i>
--	--

<i>Résultat : le Danemark est contraint de s'allier officiellement à la France. (O, s. 35)</i>	<i>Výsledek: Dánsko je nuceno oficiálně se spojit s Francií. (P, s. 14)</i>
--	---

Narazili jsme i na dva případy použití středníku (O, s. 37), který ale v češtině považujeme za lehce archaický. Navíc není v překládaném úseku použit na jiném místě, přestože by se do daného kontextu hodil. V našem překladu jsme místo středníku souvětí rozdělili na samostatné věty a totéž jsme učinili i v dalších případech, kdy dvě odlišné informace byly připojeny pouze čárkou (týkalo se to pouze doprovodného oddílu s chronologickým přehledem událostí, v němž bylo možné tvořit krátké věty telegrafického stylu).

<i>2000 > inauguration du pont sur l'Øresund entre Copenhague et la Suède ; référendum sur la monnaie unique : 53,1% des Danois rejettent l'euro (participation record de 87%) (O, s. 37)</i>	<i>2000 – slavnostní odhalení mostu přes Øresund mezi Kodaní a Švédskem. Referendum o jednotné měně – 53,1 % Dánů odmítá euro (rekordní 87% účast). (P, s. 16)</i>
--	--

V syntaktické rovině jsme učinili ještě jednu změnu související s interpunkčními znaménky, konkrétně se závorkami. Ve dvou případech jsme závorku zrušili a její obsah včlenili přímo do věty, protože ta pak působila přirozeněji.

<i>On a trouvé des traces de leur passage au Canada (à Terre-Neuve). (O, s. 32)</i>	<i>[...] se stopy po jejich přítomnosti našly na Newfoundlandu v Kanadě [...] (P, s. 9)</i>
---	---

<i>811 > Charlemagne reconnaît l'Eder (rivière) comme frontière avec le Danemark. (O, s. 36)</i>	<i>811 – Karel Veliký uznává řeku Eider za hranici s Dánskem. (P, s. 15)</i>
---	--

4.4. Expresivní funkce a suprasegmentální prvky

4.4.1. Vykřičník

Jak již bylo řečeno v analýze, expresivní funkce se v originále projevuje i pomocí vykřičníků. Pasáže jimi končící byly tudíž poněkud problematické, protože v češtině působí větší množství vykřičníků příliš příznakově až agresivně. Většinou jsme se tedy snažili toto interpunkční znaménko nahradit lexikálně a danou funkci tak určitým způsobem kompenzovat. Vzhledem k povaze překládaného textu však bylo možné v některých místech vykřičník zachovat.

*Leurs voyages les conduisent très loin
à l'intérieur de l'Europe en remontant
les fleuves, mais aussi jusqu'au
Groenland et même en Amérique du
Nord, 500 ans avant Christophe
Colomb ! (O, s. 32)*

*Během plaveb se po řekách dostali
daleko do evropského vnitrozemí.
Dopluli také až do Grónska, a
dokonce i do Severní Ameriky [...], a
to 500 let před Kryštofem Kolumbem.
(P, s. 9)*

*Ceux qui maîtrisent l'allemand
n'auront pas trop de mal à s'y faire,
du moins à la lecture : la
prononciation et la compréhension
sont plutôt difficiles ! (O, s. 41)*

*Ti, kteří ovládají němčinu, zde
nebudou mít mnoho problémů,
přinejmenším ne při čtení, ale
výslovnost a porozumění jsou mnohem
složitější! (P, s. 24)*

4.4.2. Tři tečky

Tři tečky mohou označovat nedokončenou výpověď či výčet, ale i „myšlenku doprovázenou váháním, rozpaky či citovým vzrušením“.¹² V případech, kde tři tečky poukazují na jistou míru autorovy expresivity, jsme je většinou nenahrazovali, protože v turistickém průvodci je k vyjádření postoje pisatele přijatelná i tato interpunkce (podobně jako vykřičníky). V jednom případě jsme použili slovo „údajně“, protože podle nás dobře zapadalo do kontextu a tudíž nebylo třeba zakončovat větu třemi tečkami.

---

¹² HENDRICH, Josef, RADINA, Otomar a TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 3. přep. vyd. Plzeň: Fraus, 2001, s. 89.

Le roi Valdemar II se rend maître de l'Estonie en 1219 et la légende dit que c'est là que le Dannebrog, le fameux drapeau danois, est descendu du ciel... (O, s. 32)

On ne dit plus « vous » qu'à la reine... (O, s. 32)

Král Valdemar II. si v roce 1219 podmanil Estonsko a podle legendy se údajně právě zde snesla z nebe slavná dánská vlajka Dannebrog. (P, s. 10)

Dnes už se vyká pouze královně... (P, s. 25)

Co se týče tří teček, které odkazují na nedokončený výčet, nahrazovali jsme je slovem „například“. Pouze v jednom případě jsme tuto interpunkci zachovali, protože nám to daný kontext dovolil.

Idem pour les patronymes : Nielsen, Petersen, Rasmussen, Andersen... (O, s. 42)

Niels, Søren, Hans, Peter, Christian, Frederik ou Morten... pour les hommes, [...]. (O, s. 42)

Totéž platí i o příjmeních: Nielsen, Petersen, Rasmussen, Andersen... (P, s. 26)

Mužskými jmény jsou například Niels, Søren, Hans, Peter, Christian, Frederik nebo Morten [...]. (P, s. 26)

Následující příklady se nehodily k předchozí kategorii, protože v nich nešlo o nedokončené výčty, ale podle našeho názoru nezapadal ani mezi ostatní příklady uvedené výše. Tři tečky jsou zde zřejmě vyjádřením určitého autorova osobního postoje vůči danému tvrzení, ale v češtině je v daném kontextu nepovažujeme za vhodný stylistický prostředek, proto jsme se je rozhodli odstranit.

Grâce à une « fuite » qui annonce une rafle massive, les fonctionnaires danois, la police, mais aussi une grande partie de la population, réussissent à faire passer par bateau, en octobre 1943, 7 000 Juifs danois en Suède... (O, s. 38)

Díky „úniku“ informace o masivním zátahu se v říjnu 1943 podařilo státním úředníkům, policii, ale i velké části populace přepravit loděmi do Švédska 7000 dánských Židů. (P, s. 18)

<i>Copenhague est partiellement détruite, la flotte de guerre du royaume est confisquée par Londres, et la population souffre plus encore du fait du blocus anglais... (O, s. 35)</i>	<i>Kodaň byla částečně zničena, královskou válečnou flotilu zkonfiskoval Londýn a obyvatelstvo muselo ještě navíc snášet následky blokády uvalené na Velkou Británii. (P, s. 14)</i>
---	--

4.4.3. Uvozovky

V originálním textu se několikrát vykytují také uvozovky, které jsou zde využity například pro výklad významu, názvu nebo jako projev autorské ironie.

Pokud šlo o názvy, přízviska, termíny, výklad nebo metajazykovou funkci postupovali jsme u konkrétních slov různě s ohledem na daný kontext.

Přízvisko u jména *Harald « à la dent bleue »* (O, s. 32, 36) jsme uvozovkami neohraničovali, protože to v češtině není obvyklé.

Uvozovky u názvu *« îles Vierges »* (O, s. 35) jsme záměrně neodstranili. U místních názvů by tato interpunkce být neměla, ale pravděpodobně jde o určitou ironii související s názvem ostrovů vůči okolnímu kontextu, který se týká otrokářství.

Uvozovky jsme nechali u výkladu významu slova *Danelagen* a stejným způsobem jsme postupovali i u metajazykové funkce a částic „ano“ a „ne“.

<i>nommé alors le Danelag,« le pays régi par la loi danoise »</i> (O, s. 32)	<i>v oblasti jménem Danelagen, „zemi podřízené dánskému právu“</i> (P, s. 9)
<i>[...] Venstre, ce qui signifie « gauche » [...]</i> (O, s. 39)	<i>[...] Venstre, což znamená „levice“ [...]</i> (P, s. 20)
<i>1992 > « non » au traité de Maastricht.</i> (O, s. 37)	<i>1992 – „ne“ Maastrichtské smlouvě.</i> (P, s. 16)

U odborného ekonomického termínu *la « flexi(sé)curité »* (O, s. 40) jsme v prvním případě uvozovky ponechali dle originálu, ale při opakování to podle našeho názoru není třeba, protože výraz je již čtenáři znám. U sousloví *« christianisme heureux »* (O, s. 35), *« commune libre »* (O, s. 37), *« Maastricht allégé »* (O, s. 38), *« miracle danois »* (O, s. 40) bylo možné v češtině psát uvozovky nebo si pomoci výrazem *takzvaný*. V těchto případech se nejedná se o termíny v pravém slova smyslu, ale autor se od těchto pojmů chce zřejmě určitým způsobem

distancovat (např. « *miracle danois* » bychom dokonce mohli označit za publicismus).

[...] <i>base philosophique d'un</i>	[...] <i>filozofickým principem</i>
« <i>christianisme heureux</i> » [...]	<i>takzvaného veselého křesťanství</i> [...]
(O, s. 35)	(P, s. 14)

Ve zbylých případech uvozovky fungují jako náznak ironie nebo právě snaha se vůči danému pojmu nějak vymezit. V těchto případech jsme je tedy neodstraňovali, abychom zachovali původní komunikační funkci.

[...] <i>sans les femmes, les jeunes de moins de 30 ans et les « indigents »</i>	[...] <i>bez žen, mužů mladších 30 let a „chudých“</i> [...]
(O, s. 33)	(P, s. 12)

<i>Les nazis cherchent également à « s'occuper » des Juifs danois.</i>	<i>Nacisté se rovněž chtěli „postarat“ o dánské Židy.</i>
(O, s. 38)	(P, s. 18)

4.4.1. Kurziva

V textu se můžeme setkat s odkazy na umělecká díla, konkrétně na literaturu, film nebo noviny, jež bývají odlišeny právě kurzivou (v následujících příkladech je vyznačení provedeno opačně).

<i>1843 > Søren Kierkegaard publie</i>	<i>1843 – Søren Kierkegaard</i>
<i>Ou bien... ou bien.</i> (O, s. 36)	<i>publikuje</i> Bud' – anebo. (P, s. 15)

Originál však u některých názvů používá antikvu, ale v překladu jsme je vyznačili kurzivou, abychom zachovali jednotnost.

<i>Elle écrivit ses mémoires en prison :</i>	<i>Ve vězení psala své paměti –</i>
<i>Douloureux souvenirs.</i> (O, s. 33)	<i>Vzpomínky na hoře.</i> (P, s. 12)

Výchozí text v jednom případě píše kurzivou název politické strany – *Dansk Folkeparti* (O, s. 37), ale v ostatních již ne, a proto jsme se rozhodli pro variantu antikvy u všech politických stran, abychom text formálně sjednotili.

Kurziva je také užívána u slov přejatých z cizích jazyků, především z angličtiny – *squat* a *opt-out* (O, s. 37). Dále u výrazů v dánštině – *tak*, *farvel*,

Damer, Herrer (O, s. 41). Stejně tak se kurzivou píše písmena abecedy (O, s. 41). Ve všech těchto případech zachováváme v překladu výchozí styl písma.

V kapitole 2.3.4. *Termíny* jsme zmiňovali latinské sousloví *modus vivendi*, které jsme oproti originálu odlišili kurzivou, protože jde o běžný způsob označování latinismů v češtině.

Kapitola *Mode de vie* (O, s. 42) začíná odstavcem, jenž nás uvádí do problematiky dánské společnosti a je rovněž psán kurzivou, kterou jsme v cílovém textu opět zachovali, jelikož jde o záměrné odlišení úvodního textu od hlavního.

4.5. Kulturní rozdíly

V analýze jsme nastínili, jaké má text nároky na čtenáře a co předpokládá, že čtenář ví. Překlad zaměřený na české publikum předpokládá podobné všeobecné kulturní povědomí jako francouzský text. Většinou nebylo třeba užívat vnitřních vysvětlivek pro osvětlení kontextu, ale můžeme zde uvést příklad, v němž byl tento zásah nutný.

[...] <i>la population souffre plus encore du fait du blocus anglais...</i> (O, s. 35)	obyvatelstvo muselo ještě navíc snášet následky blokády <u>uvalené</u> na Velkou Británii. (P, s. 14)
--	---

Pokud bychom ponechali výraz „anglická blokáda“ nebylo by zcela jasné, zda se míní blokáda, kterou Velká Británie iniciovala, či na ni byla uvalena.

4.5.1. Dánské reálie

Zaměřením publikace je dánské kulturní prostředí. Tyto reálie bývají ve většině případů určitým způsobem vysvětleny přímo v daném kontextu nebo později v příslušné kapitole. Při překladu tedy nebylo nutné provádět příliš mnoho zásahů týkajících se dánských reálií, aby příjemce textu danou problematiku pochopil. Předpokládáme totiž, že český čtenář bude mít podobné znalosti o Dánsku jako ten francouzský. Přesto jsme na několika místech užili vnitřní vysvětlivku k bližšímu určení uvedených výrazů, aby nedošlo k nepochopení předávané informace nebo ke ztížení srozumitelnosti textu.

Nejprve se zastavíme u zeměpisných pojmů. V případě opevnění Danevirke šlo především o to, aby čtenář pochopil, že jméno *Danevirke* se vztahuje právě k výrazu *opevnění*. K Bornholmu jsme raději přidali slovo *ostrov*, aby nedošlo k mylné interpretaci a čtenář tento ostrov nehledal například uprostřed švédské pevniny.

Považovali jsme také za vhodné doplnit popisem fotografie ze str. 33 originálu o přesnější umístění – Faerské ostrovy, protože by se čtenář mohl ptát, zda je Tórshavn nějaká čtvrť v Kodani a pokud ne, tak kde se tedy vlastně nachází?

[...] <i>une longue fortification à la base la plus étroite de la péninsule, pour parer aux attaques des Francs. La Danevirke, [...]</i> (O, s. 32)	[...] <i>dlouhé opevnění, aby tak odvrátil franské útoky. Karel Veliký uznal v roce 811 <u>toto opevnění zvané Danevirke</u>, [...]</i> (P, s. 9)
[...] <i>la Scanie (sud-ouest de la Suède et Bornholm) [...]</i> (O, s. 32)	[...] <i>území Skåne (jihozápadní Švédsko a <u>ostrov Bornholm</u>) [...]</i> (P, s. 9)
<i>Le Parlement de Tòrshavn.</i> (O, s. 33)	<i>Tórshavnský parlament, Faerské ostrovy.</i> (P, s. 12)

Další vysvětlivka se nachází v pasáži, v níž originál odkazuje na Zákon Jante, což je pojem z románu *Uprchlík kříží svou stopu* norského spisovatele Aksela Sandemoseho. Ve vydání z roku 2008 se v kapitole *Mode de vie* vyskytuje doprovodný text, v němž je citována pasáž ze zmíněné knihy týkající se deseti společenských přikázání města Jante. Bohužel tato část ve vydání z roku 2017, ze kterého jsme vycházeli při překladu, chybí, a proto jsme se rozhodli tuto literární referenci explicitovat.

<i>Peu ou pas de distinctions de « classes » dans ce paradis social dont les fondements reposent sur des principes très égalitaires dictés entre autres par la loi de Jante.</i> (O, s. 42)	<i>„Třídní“ rozdíly v tomto sociálním ráji téměř nenalezneme, jeho základy totiž spočívají na velice rovnostářských principech, diktovaných mimo jiné Zákonem Jante, (společenské desatero z románu Aksela Sandemoseho <i>Uprchlík kříží svou stopu</i>). (P, s. 26)</i>
---	--

4.5.2. Francouzské reálie

Vzhledem k tomu, že text byl napsán pro francouzské publikum, objevují se v něm odkazy na toto kulturní prostředí. Abychom průvodce co nejvíce přiblížili našemu čtenáři, snažili jsme se uvedené narážky přizpůsobit českému kulturnímu prostředí. Avšak ne ve všech případech to bylo možné nebo naopak nutné.

Nejprve uvedeme případy, které jsme do češtiny nepřeváděli vůbec, protože nám to nepřipadalo relevantní. Jednalo se o odkaz na román francouzského spisovatele Christiana Combaze (O, s. 33), dále zmínku o tom, že ve Francii nikdy nebyl zvolen kandidát přestěhovaleckého původu (O, s. 39), o používání francouzštiny v Dánsku (O, s. 41) a o sufražetkách (O, s. 35).

Další kategorii tvoří reálie upravené tak, aby odpovídaly českému prostředí. První narážkou na francouzské prostředí byl paradoxně odkaz na Shakespearova Hamleta. Zde jsme si vypomohli překladatelskou tradicí týkající se jména zámku, kde se drama odehrává.

<p>[...] <i>Shakespeare, qui situa l'action de son Hamlet à Helsingør (Elseneur dans la version française).</i> (O, s. 33)</p>	<p>[...] <i>Shakespeara, který situoval svého Hamleta do Helsingøru (v české verzi Elsinor).</i> (P, s. 11)</p>
--	---

K dalším patří zmínka o Velké francouzské revoluci (O, s. 35), dvou francouzských politických stranách (O, s. 39), označení toalet (O, s. 41), Jeanu Dupontovi (O, s. 42) a volebním právem pro ženy (O, s. 42). Všechny tyto odkazy jsme přizpůsobili českému publiku, například:

<p>[...] <i>elles n'obtiennent le droit de vote qu'en 1915 (en France, il faut attendre 1944).</i> (O, s. 42)</p>	<p>[...] <i>volební právo získaly teprve v roce 1915 (Češky jej mají od roku 1919).</i> (P, s. 27)</p>
---	--

<p><i>Un groupe politique qui soutient en priorité le droit des travailleurs et des chômeurs et dont les idées sont relativement proches de celles du parti socialiste en France.</i> (O, s. 39)</p>	<p><i>Jde o politické uskupení podporující na prvním místě práva zaměstnanců a nezaměstnaných (podobnou ideologii zastává například i Česká strana sociálně demokratická [...]).</i> (P, s. 21)</p>
--	---

Ve dvou případech jsme museli odkaz na francouzské kulturní prostředí neutralizovat, protože do českého prostředí je nebylo možné zcela převést, ale zároveň ani úplně odstranit.

<p><i>Le modèle économique du Danemark (on parle en France de « miracle danois ») [...]</i> (O, s. 40)</p>	<p><i>Dánský ekonomický model (v některých zemích se mluví o „dánském zázraku“) [...]</i> (P, s. 22)</p>
--	--

[...] <i>il y a trois lettres de plus que dans notre alphabet, et elles se retrouvent en fin de liste, après les 26 lettres que nous connaissons en français, [...]</i> (O, s. 41)	[...] <i>se zde oproti základní latince vyskytují navíc tři písmena, která se nacházejí na konci abecedy [...]</i> (P, s. 24)
[...] <i>56,81 % des Danois disent « oui » à ce « Maastricht allégé » comme on l'a appelé.</i> (O, s. 38)	<i>56,81 % Dánů řeklo „ano“ tomuto „odlehčenému Maastrichtu“, jak se v některých zemích situace nazývá.</i> (P, s. 19)

Poslední kategorii tvoří dva odkazy, které jsme přeložili bez kulturního převodu. Prvním bylo porovnání absolutistické vlády Frederika III. s Ludvíkem XIV., jehož považujeme za historickou osobnost dostatečně známou i v českém prostředí (podobně jako Kryštofa Kolumba). Druhý se týkal ocenění kodaňského přístavu společností UbiFrance, kterou jsme v překladu také jmenovali, protože to podle nás nepůsobí nijak rušivě. Tuto poznámku však bylo třeba pro českého čtenáře blíže vysvětlit.

[...] <i>d'un absolutisme dépassant celui de Louis XIV en France.</i> (O, s. 34)	[...] <i>absolutismus překonávající i francouzského Ludvíka XIV.</i> (P, s. 13)
<i>C'est la cinquième fois depuis 2005 que le port de la capitale danoise reçoit cette distinction de la part d'UbiFrance.</i> (O, s. 40)	<i>Od roku 2005 již pětkrát obdržel přístav dánského hlavního města toto vyznamenání od francouzské společnosti pro podporu obchodu (UbiFrance).</i> (P, s. 23)

4.6. Chyby v originále

Bohužel se ve francouzském textu objevuje několik více či méně závažných chyb, které jsme se rozhodli poopravit tak, aby nedošlo ke zmatení čtenáře.

Jako první uvedeme typografické chyby. První se nachází ve větě:

Le Danemark est l'un des premiers pays au monde à avoir autorisé le divorce par consentement mutuel ? en 1790. (O, s. 42).

Zřejmě se jedná o překlep, protože není důvod, aby uvnitř věty stál otazník a ani aby jím byla zakončena, jelikož jde o větu oznamovací. V překladu jsme tedy toto interpunkční znaménko vypustili.

Druhá chyba se vyskytla u jména královny Markéty I. Za prvé ji v nadpise kapitoly pojmenovávají jako *Marguerite* a v textu jako *Margrethe* (O, s. 32), tudíž zde panuje určitá nejednotnost, a za druhé je u jejího jména řadová číslovka, která by měla být v horním indexu podobně jako u jména *Harald Ier* (O, s. 32), ale není tomu tak – v textu nalezneme pouze *Margrethe Ire* (O, s. 33, 34). Naštěstí při překladu tento typ chyby nemusíme řešit, protože v češtině píšeme za číslovkou tečku, jméno jsme ale ponechali v české podobě ve všech případech výskytu.

Další chyby již mají faktografický základ, což může vést ke zmatení čtenáře. Za nejzávažnější považujeme výklad týkající se runových kamenů v kapitole o historii Dánska:

Plusieurs chefs militaires étaient déjà des rois vikings avant cette date, mais une pierre runique sert de repère à la fondation du royaume du Danemark. Elle a été gravée en 950 par Harald Ier « à la dent bleue », en mémoire de son père, le roi Gorm le Vieux. Le nom de Danemark y est mentionné pour la première fois, et on y apprend en même temps qu'il s'agit d'un royaume chrétien. (O, s. 32)

V této pasáži se píše, že jakýsi runový kámen dal v roce 950 vyrýt Harald Modrozub na počest svého otce Gorma Starého a že se na něm poprvé objevuje název Dánsko a křesťanské království. To však není úplně pravda, protože se nejedná o jeden kámen, ale o dva. První dal vztyčit Gorm Starý okolo roku 950 na počest své ženy Thyry a na něm se skutečně poprvé objevuje název Dánsko. Druhý kámen byl vyryt o více než deset let později Haraldem Modrozubem a tento nápis zní: „Král Harald dal zhotovit tento kámen na počest svého otce Gorma a své matky Thyry. Ten Harald, který dobyl celé Dánsko a Norsko a udělal z Dánů křesťany.“¹³ Kapitola o místních zajímavostech města Jelling, kde se runové kameny nachází, popisuje oba kameny správně, což je pro nás trochu nepochopitelné a dovoluujeme si tvrdit, že jde o určitou nekoherenci textu. Je ovšem možné, že běžný čtenář by tuto chybu nezaznamenal, ale někdo s odbornějšími znalostmi už nejspíš ano. Laika by mohlo zmást, že se nejprve mluví pouze o jednom kameni, ale ve skutečnosti jsou dva. Proto jsme se rozhodli text upravit tak, aby odpovídal realitě:

---

¹³ BUSCK, Steen a POULSEN, Henning. *Dějiny Dánska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 16.

Několik náčelníků užívalo titul krále dříve, ale symbolem vzniku dánského království se staly runové kameny. První, na němž se poprvé objevuje název Dánsko, byl vyryt kolem roku 950 Gormem Starým. Druhý dal vztyčit Harald Modrozub na počest svého otce, krále Gorma Starého. Mimo to se z nápisu dozvídáme, že se Dánsko stalo křesťanským královstvím. (P, s. 9-10)

Ani datum úmrtí Gorma Starého, prvního doloženého dánského krále, není zcela správně. Obecně se předpokládá, že zemřel v roce 958, ale v průvodci se dočteme o roce 950 (O, s. 33). Tento letopočet jsme opravili tak, aby odpovídal historicky přesnějším údajům (P, s. 11), jelikož se jedná o poměrně významné datum související s dánskou státností.

Problém byl také u další významné osobnosti dánské historie, konkrétně u biskupa Absalona. Píše se zde *régent en 1202*. Znamenalo by to tedy, že byl v roce/do roku 1202 regentem, ovšem o řádek výš se dozvídáme, že zemřel již v roce 1201. Rozhodli jsme se tedy pro řešení odpovídající biografickým údajům o Absalonovi.

Absalon (1128-1201). Homme d'église (évêque de Roskilde, puis archevêque de Lund), homme d'Etat (régent en 1202), [...] (O, s. 33)

Absalon (1128–1201) – církevní hodnostář (biskup v Roskilde, následně arcibiskup v Lundu), státník (od roku 1182 v podstatě řídil zemi on), [...]
(P, s. 11)

Posledním problémem tohoto typu byl odkaz na Zákon Jante, o němž jsme se již zmiňovali výše v kapitole 4.5.1. *Dánské reálie*. Z textu totiž vyplývá, že tento „zákon“ představuje něco pozitivního. V románu Aksela Sandemoseho však jde o přesný opak – kritiku maloměšťáctví a utiskování jedince společností. Váhali jsme, zda máme toto původní vyznění zachovat a po konzultaci s rodilým mluvčím jsme se jej nakonec rozhodli neodstraňovat, protože Zákon Jante prý většinově není vnímán negativně. Principy v něm uvedené jsou v dánské (potažmo skandinávské) společnosti pokládány za obecně uznávaná pravidla slušného a společensky přijatelného chování – Dánové údajně neradi vidí, když je někdo příliš ambiciózní a dává to najevo či se chlubí vlastním úspěchem.

5. Překladatelské postupy

Typologie překladatelských postupů je převzata z publikace *Francouzština pro pokročilé*, v níž kapitoly zabývající se právě těmito postupy zpracovala E. Janovcová. Nejprve uvedeme daný druh postupu a poté příklady z vlastního překladu. Nejčastěji se však setkáme s kombinací různých postupů, protože jednoznačně ekvivalentních výrazů u dvou typologicky rozdílných jazyků není mnoho. V některých případech mohou být tyto změny oproti originálu povinné, protože doslovnost by nevyhovovala struktuře jazyka a pravidlům, jimiž se čeština řídí.

5.1. Transpozice

Při překladu obvykle transponujeme slovní druh, to znamená, že význam je v cílovém jazyce vyjádřen jiným slovním druhem než v jazyce původním. Zvláštním typem je *chassé-croisé* neboli záměna, v níž dojde ke změně závislosti mezi větnými členy oproti originálu. Transpozice může být i syntaktická, což znamená, že větné členy mění svou funkci či mluvnickou kategorii, např. sloveso přejde z pasivního do aktivního tvaru nebo se větný člen stane větou vedlejší.

Transpozice byla velice častým postupem (především transpozice slovního druhu), který jsme při překladu používali.

Puis la région se développe à l'écart de l'Empire romain. (O, s. 32)

Oblast se poté vyvíjela nezávisle na římské říši. (P, s. 9)

Son récit de la vengeance d'Amled, prince du Jutland, a inspiré Shakespeare [...] (O, s. 33)

Jeho příběh o pomstě jutského prince Amleta inspiroval Shakespeara [...] (P, s. 11)

V rámci syntaktické transpozice jsme měnili trpný rod slovesa za činný, francouzský infinitiv či substantivum za vedlejší větu, například:

Jusqu'au IIIe siècle avant J.-C., la péninsule du Jutland est envahie par des hordes [...] (O, s. 32)

Až do 3. století př. n. l. pronikaly na Jutský poloostrov kočovné kmeny [...] (P, s. 9)

Helle Thorning-Schmidt devient la première femme du pays à occuper le poste de Premier ministre. (O, s. 37)

Helle Thorning-Smidtová se stává první ženou, kteřá usedá do premiérského křesla v této zemi. (P, s. 17)

Při překladu jsme využili i výměnu týkající se závislosti řídícího a závislého členu neboli *chassé-croisé*.

<i>Alors qu'il affichait même <u>un excédent budgétaire</u> [...] (O, s. 40)</i>	<i>Přestože počátkem 21. století vznikl <u>přebytkový rozpočet</u>, [...] (P, s. 22)</i>
--	--

5.2. Koncentrace – diluce

Tento postup je určitým druhem transpozice. Dochází zde k zúžení (koncentrace), nebo naopak k rozšíření (diluce) výrazu. Tím pádem se nám z jednoho slova dilucí stává více slov a koncentrací naopak získáme obvykle jednoslovný výraz.

<i>[...] la ville médiévale de Copenhague se transforme en une véritable <u>capitale</u> [...] (O, s. 34)</i>	<i>[...] se středověká Kodaň proměnila v opravdové <u>hlavní město</u> [...] (P, s. 13)</i>
<i>En juin 2015, Lars Loekke Rasmussen est de nouveau élu <u>Premier ministre</u>. (O, s. 39)</i>	<i>V červnu 2015 byl <u>premiérem</u> znovu zvolen Lars Løkke Rasmussen. (P, s. 20)</i>

5.3. Étoffement – dépouillement

U *étoffement* je potřeba při překladu do francouzštiny doplnit předložku (nejčastěji *de* či *à*) nějakým plnovýznamovým slovem. Do češtiny většinou není třeba plnovýznamové slovo převádět, protože nám k dokreslení významu slouží samotné předložky a tedy zde dochází k *dépouillement*.

<i>Leurs voyages les conduisent très loin à l'intérieur de l'Europe <u>en remontant les fleuves</u>. [...] (O, s. 32)</i>	<i>Během plaveb se <u>po řekách</u> dostali daleko do evropského vnitrozemí, [...] (P, s. 9)</i>
<i><u>A la suite</u> de la nomination de Anders Fogh Rasmussen au poste de secrétaire général de l'OTAN [...] (O, s. 39)</i>	<i><u>Po</u> jmenování Anderse Fogha Rasmussena generálním tajemníkem NATO [...] (P, s. 20)</i>

5.4. Modulace

Postup používaný v případě, kdy by transpozice nebo přímý překlad byl gramaticky správný, ale odporoval by stylovému charakteru cílového jazyka. Uskutečňuje se na rovině lexikální či syntaktické a zároveň může být i lexikalizovaná.

[...] <i>résistants, notamment en <u>haute mer</u>.</i> (O, s. 32)	[...] <i>odolným především na <u>širém moři</u>.</i> (P, s. 9)
[...] <i>durant <u>les années 2000</u> [...]</i> (O, s. 40)	<i>Přestože <u>počátkem 21. století</u> [...]</i> (P, s. 22)

U některých výrazů jsme zaměnili singulár podstatného jména za plurál, jelikož jej v češtině považujeme za přirozenější, například:

<i>Sylviculture : <u>la forêt</u> produit 12 % de la consommation de bois [...]</i> (O, s. 40)	<i>Lesní hospodářství – <u>lesy</u> produkuje 12 % spotřeby dřeva [...]</i> (P, s. 22)
--	--

6. Překladatelské posuny

Tato část práce vychází především z děl J. Levého a A. Popoviče.

Posuny se mohou odehrávat jak na makrostylistické, tak mikrostylistické úrovni. První kategorii popsala K. Reissová – v překladu dochází k aktualizaci, lokalizaci a adaptaci. Originál, z něhož jsme vycházeli, byl vytvořen pro současného čtenáře, a proto jsme nemuseli text nijak aktualizovat, přestože by v určitých konkrétních případech (viz kap. 2.3.4. *Místo a čas komunikace*) neuškodilo faktografické informace přetransformovat do aktualizované podoby. V našem překladu je třeba vzhledem k žánrovému zařazení originálu zachovat prvky cizosti, ale některé reálie jsme dle překladatelské tradice adaptovali na české prostředí (viz např. kap. 4.2.1. *Vlastní jména*).

„Překladem se dostávají do kontaktu dvě rozličné kultury.“¹⁴ V našem případě jsou v tomto kontaktu hned tři naprosto rozdílné kultury, dvě cizí a jedna domácí. Dánské reálie jsme většinou nijak neadaptovali, tudíž zde představují exotizaci textu. Protipól tvoří francouzská kultura, v níž publikace vznikala a kterou jsme se v překladu snažili svým způsobem potlačit a text tím pádem naturalizovat.

---

¹⁴ VILIKOVSKÝ, Ján. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002, s. 138.

Podle Popoviče existují čtyři druhy původu překladatelských posunů – konstitutivní (nevyhnutelný, vycházející z rozdílu jazyka výchozího a cílového), individuální (vyplývá z idiolektu překladatele), tematický (rozdíl mezi fakty a reáliemi dvou kultur) a negativní (důsledek nepochopení originálu). Těmito vlivy dochází na mikrostylistické úrovni textu k výrazovým posunům – zesílení, shodě nebo zeslabení původního výrazu. Pro práci překladatele je důležité, aby posuny, kterých se v cílovém textu dopustí, byly vědomé. V překladu jsme se snažili vyhnout negativním posunům a pracovat tak s ostatními třemi typy.

Za konstitutivní posuny můžeme považovat postupy, které jsme jmenovali v kapitole 5. *Překladatelské postupy*. Tematické posuny jsme již také okomentovali v předchozích kapitolách (kapitola 4.5. *Kulturní rozdíly*). K individuálním posunům se budeme vyjadřovat nyní a využijeme k tomu terminologii J. Levého.

Levý ve svém *Umění překladu* popisuje hlavní překladatelský posun – intelektualizaci, při níž dochází ke zlogičtění textu, výkladu nedořečeného a formálnímu vyjádření syntaktických vztahů (zejména pomocí spojek). Dále se věnuje druhům stylistického ochuzení lexika, kterými jsou generalizace (zobecňování konkrétního pojmu), neutralizace (citově zabarvené slovo je nahrazeno stylisticky neutrálním výrazem) a malé využívání synonym.

Zřejmě nejčastějším posunem, ke kterému jsme se v překladu uchýlovali, byla intelektualizace, při níž jsme se snažili usnadnit čtenáři pochopení textu. Většinou jsme si vypomáhali právě explikací původní myšlenky. V prvním uvedeném příkladu jsme museli pozměnit označení světových stran tak, aby odpovídala historickým faktům, vlastně i ujasnit směřování nájezdů a také se vyhnout opakování slova „východ“.

*Mais ils se distinguent rapidement entre
peuples danois, norvégien et suédois, les
deux premiers partant à la conquête de
l'est, le troisième vers le sud et l'ouest.*
(O, s. 32)

*Brzy se však rozdělili na dánský, norský a
švédský národ, z nichž první dva vyrážely
na nájezdy směrem na západ a třetí na
jih a na východ.* (P, s. 9)

[...] *il repoussa des hordes de Slaves.*
(O, s. 33)

[...] *odrazil útoky slovanských kmenů.*
(P, s. 11)

V následujícím příkladu jsme raději explicitně vyjádřili, o jaký typ textu se jedná, ve snaze zabránit případnému nepochopení při čtení, přestože v předcházejícím bodě chronologické tabulky Maastrichtská smlouva byla zmíněna.

<i>1993 > second référendum, sur un texte modifié, cette fois le « oui » l'emporte. (O, s. 37)</i>	<i>1993 – druhé referendum na změněný text <u>Maastrichtské smlouvy</u>, tentokrát vítězí „ano“. (P, s. 16)</i>
---	---

V případě již zmiňovaného Zákona Jante a dalších dánských reálií (kapitola 4.5.1 *Dánské reálie*) jsme užili i tzv. vnitřní vysvětlivku, kterou rovněž řadíme k intelektualizaci textu.

Další typ změny, který zde uvedeme, je zobecnění. To se týkalo například Kimbrů, o nichž se hovoří jako o germánském kmeni obývajícím severní Jutsko. Originál však uvádí, že šlo o dánský kmen, ale o Dánech samotných se historické písemné prameny zmiňují o několik století později než o Kimbrech.

<i>[...] les Cimbres, une tribu <u>danoise</u> [...] (O, s. 41)</i>	<i>[...] Kimbry, <u>germánským</u> kmenem [...] (P, s. 24).</i>
---	---

Naopak v následující pasáži jsme se uchýlili ke konkretizaci z důvodu rozdílnosti francouzského a českého kulturního prostředí.

<i>A la chute de l'<u>Empereur</u> [...] (O, s. 35)</i>	<i>Po <u>Napoleonově pádu</u> [...] (P, s. 14)</i>
---	--

Mnohá řešení jsou výsledkem snahy vyhnout se opakování slov (nejčastěji šlo o přivlastňovací zájmena, na která je francouzština poměrně bohatá).

Závěr

Tato bakalářská práce se v první části zabývala překladem několika kapitol populárně naučné publikace *Danemark – Îles Féroé*, která vyšla v nakladatelství Petit Futé věnujícím se převážně vydávání turistických průvodců.

Ve druhé části byl daný překlad komentován na základě analýzy výchozího textu a překladatelské metody. Dále jsme uvedli překladatelské postupy a posuny, s nimiž jsme během překladu pracovali. Při popisu teorie jsme vycházeli z odborné literatury týkající se translatologie, ale i samotného tématu vybrané publikace. Jednu kapitolu jsme věnovali problematickým jevům, které během procesu překládání vznikly, a obhajobě jejich řešení. Komentář byl doplňován o konkrétní příklady z originálu i překladu. Jak již bylo řečeno v úvodu, nejproblematičtější část práce tvořilo propojování tří zcela odlišných kulturních prostředí.

Pokud by daná publikace zaujala některé nakladatelství zaměřené na turistické průvodce, rozhodně by bylo možné ji přeložit celou, ale muselo by se počítat s určitými defekty originálu a podle toho postupovat při překladu. Zajímavé by mohlo být také porovnání různých vydání této publikace a analýza změn, které v nich redakce učinila, což by pravděpodobně vystačilo na samostatnou odbornou (seminární) práci.

Snažila jsem se vytvořit informačně správný a zároveň srozumitelný překlad, který byl pro mne samotnou velmi obohacující, ať už se jednalo o poznatky z různých oblastí lidské činnosti (např. pojem flexikurita), nebo o teorii překladu.

Bibliografie

Primární literatura

AUZIAS, Dominique a LABOURDETTE, Jean-Paul. *Danemark. Îles Féroé*. Paříž: Petit Futé, 2017, s. 32–42.

AUZIAS, Dominique a LABOURDETTE, Jean-Paul. *Danemark. Îles Féroé*. Paříž: Petit Futé, 2008, s. 29–40.

Sekundární literatura a internetové zdroje

BRUNCLÍK, Miloš, HAVLÍK, Vlastimil a PINKOVÁ, Aneta. *Skandinávie*. Proměny politiky v severských zemích. Praha: Wolters Kluwer, 2011.

BRUNEL, Aude a ŠOTOLOVÁ, Jovanka. *Stylistická analýza českých a francouzských textů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2012.

BUSCK, Steen a POULSEN, Henning. *Dějiny Dánska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008.

HENDRICH, Josef, RADINA, Otomar a TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 3. přep. vyd. Plzeň: Fraus, 2001.

JAKOBSON, Roman. *Poetická funkce*. Jinočany: Nakladatelství H&H, 1995.

KADEČKOVÁ, Helena. *Dějiny severských literatur I*. Praha: Vydavatelství Karolinum, 1997.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Praha: Apostrof, 2012.

MÜLLEROVÁ, Olga. Styl telegrafický. In: *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 462.

NORD, Christiane. *Text analysis in translation*. Amsterdam: Rodopi, 1991.

POPOVIČ, Anton. *Toéria umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran, 1975.

POPOVIČ, Anton. *Originál – preklad*. Bratislava: Tatran, 1983.

SVOBODA, Ludvík et al. Římské dějiny. *Encyklopedie antiky*. Praha: Academia, 1974, s. 538-541.

TIONOVÁ, Alena et al. *Francouzština pro pokročilé*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992.

VILIKOVSKÝ, Ján. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002.

Petit Futé [online]. 2019 [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <https://www.petitfute.com/information/societe.html>

Wikipedia – the free encyclopedia [online]. Anglické, české, dánské a francouzské rozhraní. Wikimedia Foundation, 2011–2019 [cit. 7.5.2019]. Dostupné z: <http://www.wikipedia.org/>

Slovníky a příručky

Dictionnaire Français en ligne – Larousse [online]. Larousse, 2019 [cit. 7.5.2019]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>

Internetová jazyková příručka [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR, 2008–2019 [cit. 7.5.2019]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ Jana. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Masarykova univerzita, 2012–2018 [cit. 7.5.2019]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník>

REY, Alain a REY-DEBOVE, Josette, et al. *Le Petit Robert*. Nouvelle édition du Petit Robert de Paul Robert. Paříž: Éditions Le Robert, 2016

Seznam slovník, francouzsko-český [online]. Seznam.cz, Lingea s. r. o., 2019 [cit. 7.5.2019]. Dostupné z: <https://slovník.seznam.cz/fr/?q=>

Slovník cizích slov [online]. ABZ.cz, 2005–2019 [cit. 7.5.2019]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

Slovník českých synonym a antonym [online]. Lingea s. r. o., 2012. Dostupné z: <https://www.nechybujete.cz/slovník-ceskych-synonym>

Příloha

Příloha č. 1: Text originálu.